

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Gymnasii Patientiæ Pars Altera.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Exemplo monstratur.

podt & martyrem, apud praesides suos accusatum, quod nefcio qui profani homines in ejus cubiculo sint visi garrientes, & auditi. Eam ob causam Petrus in publico caetu omnium iustus est sui ipsius accusator esse, & poenam ab aliis pronuntiandam, exacte dependere. Fecit; sed sane amaro animo. Non enim conscius sibi erat quidquam hac in re deliquisse, nec ignarus solis hoc suspicionibus in se confictum. Vbi ab alijs digressus in cubiculum rediit, ante imaginem Christi crucifixi madidis sese oculis stetit, atque ut animum querelis exoneraret: Domine, inquit, quid ego feci, quod tam severe puniar quantumvis innocens? Tanto favens candori Christus mox reddidit has voces: Et ego Petre, quid feci? quod tali morte afficiar, quantumvis innocens? Erubuit Petrus, jamque se reum pronuntiavit, si ta innocenti conferretur.

§. IX.

Quid jam ais, querule, quid toties ingeminas: Et ego quid feci? Dic obsecro: Et Christus quid fecit? Et Christi mater quid fecit? *Placuit doloris passu* Petrus & Paulus Apostoli quid fecerunt? Tot centena millia martyrum quid fecerunt? Tot hominum sanctissimorum calumnijs gravissimis onerati quid fecerunt? Etiamnum tu tuas voces repetis: Et ego quid feci? Quanto rectius dices eam illo ad Domini latus crucifixo, sed respiciente latrone: *Nos qui eum jusse, nam digna factis recipimus.*

Luc. c. 23. vers. 41.

Non aliter & nos sentiamus. Affecti sumus poena? succurrat non tantum quid patiamur, sed quid fecerimus. Si volumus aequi rerum omnium judices esse, hoc primum nobis suadeamus, nemine nostrum esse sine culpa. Hinc enim maxima oritur indignatio: *Nihil peccavi, nihil feci.* Imo nihil fateamur. Indignamur ali-

A qua admonitione aut coercitione nos castigatos, cum illo ipso tempore peccemus, quo adjicimus malefactis arrogantiam, excusationem, contumaciam. Nam, ut optime dixit Fabius, culpam admittam excusare, altera culpa est. Adsoneri bonus gaudet; pessimus quisque correptorem asperimè patitur. Quis autem est iste, qui se proficitur omnibus legibus innocentem? Saepe in causa qua innoxii sumus, punimur pro causa, qua noxii extitimus.

Iosephi proregis Aegyptii fratres insontes erant, cum in carcerem mittendi retraherentur ex itinere, quod scyphum argenteum furati essent. Quid hic dicendum? Si de scypho agatur, plane innocentes erant. Sed laetè hic anguis in herba. Furtum longè gravius commiserunt. Non enim poculum argenteum, sed ipsum germanum fratrem suum Iosephum parenti suo furati sunt. Atque hoc furtum ante annos viginti & amplius commissum, vel serò tandem fuerat puniendum. Idem alijs saepissime contingit.

Amemus igitur veritatem, & quidquid tandem patiar, cum Iosephi fratribus dicamus: *Merito haec patiamur, quia peccavimus.* Veritatem amavit, qui dixit: *Irām Domini portabo, quoniam peccavi ei.*

Qui verò se insontes credunt, nec tam dira meritos, si hoc solum efficiunt obmurmurando, ut poenas hiant graviores, & nonnunquam geminatas: veluti cum discipulus post virgarum supplicium murmurat, ad virgas jure repetitur. Reos ergo nos esse fateamur, quidquid demum injuriarum aut calamitatum sit tollerandum: *Irām Domini portemus, quoniam peccavimus ei.* Quisquis discipulum agit in Patientiae gymnasio, quidquid cogatur pati, si discat loqui: *Ego quidem iuste, nam digna factis recipio.* Hoc est proficere, extrema quaeque se meritum non negare.

Gen. c. 44. v. 18. & 19. Gen. c. 42. vers. 21. Mich. c. 7. vers. 9.

G Y M N A S I I
P A T I E N T I A E
P A R S A L T E R A.

CAPUT I.

Afflictio docet Fortitudinem & Fidelitatem.

DIXIMVS quae poenarum genera Gymnasii patientiae usurpet. Nempe hoc declaratum est, quae supplicia Deus soleat de hominibus sumere, dum in Orbe hoc degunt. Sic omnes afflictionum species percensuimus.

Nunc porro differendum, quid e poenis his, veluti libris, doctrinae hauriendum, quod emolumentum ex afflictionibus capiendum, quae virtutes inter adversa potissimum discenda. Nam revera in malis melius sapimus; secunda mentem auferunt.

Et virtutu choro primè occurrunt in adversis exercende **FORTITUDO**, & **FIDELITAS**. Quae verò ratione geminae virtutes istae longè melius in rebus incommotis & asperis, quam in laetis ac prosperis condiscantur, nunc explicabimus.

§. I.

Longè aliter liberos educare solet serius pater, & aliter longè blandiens mater. Patris voces sunt:

Ad scholas puer, ad scholas. Vbi è scholis domum redierit, iterum urget pater, &: Recole, inquit, audita; memoriam exerce; stylum move; paulò podt specimen mihi dabis eorum quae dedicisti. Vbi verò puer ad examen patris citatus, jamque interrogatus haerere, ineptè respondere, Grammaticas leges non callere, incertam tacèdò prodere: hic pater autem colaphis objurgaret, aut virgis castigare, aut acerrimè increpare verbis, aut lusus tempore in musaeum velut in carcerem amandare, & acerbis vocibus instare: *Stude, piger. Stude: Stude tuis rebus, & omitte nugas.* Cumque hic ipse puer, antea non nihil & litteris adoleverit, à matre abstraheretur in exteras terras à patre amittitur. Haec tamen omnia bono pueri sunt.

At verò mater nunquam non blanda & mulcens, eum filiolì madidos videt ocellos: *Mi vir, ait, cur nostros liberos flere malumus, & frontem contrahere, quam exportigere? teneri sunt, cur in eos verberibus sevimus? non rarò deteriores fiunt à plagis.* Haec matris voces sunt. Neque tantum his blandimentis masculam virtutem enervat, sed intempti vis etiam mulcens filiorum indolem corrumpit, modò enim panem dulciantum, modò similaginem butyro factum, modò placestas & popana furtim ingerit: ita dum mulcet & bland-

Sicut pater se gerit erga filios.

& blanditur, perdit. Quis ergo prudens non malit a patre ad bonam frugem austerius educari, quam a matre blandius in perniciem dari? Ita omnino DEVS, parens ille magnificus, virtutum non lenis exactor, sicut feveri patres, durius suos educat.

Romanus Sapiens perquam eleganter haec profecutus: Non vides, inquit, quam d aliter patres, aliter matres indulgeant? illi excrari iubent liberos, ad studia obtemperant; seriatim quoque diebus non patiuntur esse otiosos, & sudorem illis, & interdum lacrymas excutunt: at matres fovere in sinu, continere in umbrâ volunt; nunquam flere, nunquam trisitari, nunquam laborare. Patrium habet DEUS adversus viros bonos animum, & illos fortiter amat, & Operibus, inquit, doloribus ac damnis exagitantur, ut verum colligant robur. Non fert ullum scilicet illa se felicitas. Miraris tu, si DEUS ille bonorum amantissimus, qui illos quam optimos esse atque excellentissimos vult, fortunam illis, cum qua exerceantur, assignat? Ma vult illis esse male, quam mollior. Et nobis etiam interdum voluptati est, si adolescens constantis animi irrasentem feram venabulo excepit, si leonis incursum interitus pertulit, tantisque spectaculum est gratias, quantum id honestior fecit. Ecce spectaculum dignum ad quod respiciat intentus operi suo DEUS, ecce par Deo dignum, vir fortis cum calamitate compositus.

Nec ego, mi Seneca, video, quid habeat DEVS in Orbe pulchrius, quam ut spectet Tobiam aliquem aut Iobum, inter tot liberorum funera, inter tantas facultatum omnium ruinas, nihilominus erectum, & stantem.

Christus è nube compellens Saulum: Exurge, inquit, & sta super pedes tuos. Perinde si diceret: Ideo re deieci, ut fortior surgeres.

§. II.

Itaque cum videris hominem probum acceptumque Deo laborare, sudare, per arduum ascendere; malos autem lascivire & voluptatibus fluere: cogita filios disciplinâ tristiori contineri, & ad modestiam educari, mancipiorum autem ac vernularum licentiam ali & audaciam. Hic Dei mos est; sanctissimos quoque homines in delictis non habet: Experitur, indurat, sibi illos preparat. Quemadmodum tot amnes, tot flumina, tanta imbrum ac nivium, tanta vis fontium non mutat saporem maris; ita adversarum impetus rerum viri fortis apimum non verit. Manet ille in statu, & quidquid evenit, in suum colore trahit: ipse bonus, in bonum verit, bene ferendo, bene interpretando. Vti vinum rubellum paucas albentes guttulas secum commistas suo colore tingit: ita bonus quidquid accidit, bene consultit, in bonum vertit, afflictionem omnem sibi reddit utilem tolerando. Est enim omnibus exterioribus potentior: nec hoc dico, non sentit illa, sed vincit, & alioquin quietus placidusque contra incurrentia attollitur. Omnia adversa, aut tanquam exercitia, aut tanquam medicamenta habet. Illa, si sanus sit animus, ad robur tuendum vel augendum sunt; ista, si languidus, & delinens aut voluptatibus mersus, ad recuperandum. Planè ut in corporum curâ solet, cum vulneramur & urimur, ut valetudo ac vires reparentur.

Amnes, flumina, fontes non mutant saporem maris, ita res adverte non mutant viri fortis animum.

Plin. l. 16. Nat. hist. c. 10. & alibi.

Caelius Rhodiginus visam à se turrim asserit è Larice structam, quam Iulius Cæsar subiectis flammis nequiverit dejicere. Huic tali arbori homo insigniter patiens rectissime confertur: Ardet ille nonnunquam mediis calamitatum flammis, sed nullum in eo vel fo-

Tom. II.

liolum comburitur, nec enim verbulum edit, quod impatientiam oleat. Talis omnino Iobus, qui veluti lignum flammaram patiens, in omnibus his non peccavit labijs suis.

Iob. c. 2. vers. 10.

En rubum flammis undequaque cinctum, & tamen illaesum: En turrim è Larice structam quam omnis Acherontica vis non deiecerit. Hoc nimirum in Patientiae gymnasio dicitur, aequo animo ea ferre, quae non sunt mala, nisi male sustinenti.

Isaaci conjux Rebecca cum geminos infantes in utero colliidi perentisceret, perrexit ut consuleret Dominum. Responsum est: Duae gentes sunt in utero tuo, &c. & quæ major serviet minori. Hic Augustinus seriâ quætionem injiciens, quâ ratione id factum fuerit percunctatur, Majorem enim nunquam minori servisse, sed inferre necem voluisse comperitum est. Siquidem Esau apud animum suum sic statuerat: Venient dies lactus Patris mei, & occidam Iacob fratrem meum. Qui ergo servit, cum occidere voluerit? Ad quæ optimè Augustinus: Serviet, inquit, non obsequendo, sed persequendo, eo modo, quo mali serviunt bonis. Quemadmodum lima ferro, & malleus auro, & mola tritico, & furvus deseruit panis pensando.

Gen. c. 25. v. 22. & sequens.

Gen. c. 27. v. 41.

Ser. Aug. 10. 10. v. 78.

Isaaci filius Iacob in eum virum nunquam evasisset, nisi à fratre sic exagitatus fuisset. In domo paternâ lautè habebatur, patri charissimus omnia pro libitu agebat. At cum illi mortem minaretur frater, in Mesopotamiam ad Labanum avunculum profugiens opilionem egit ultra viginti annos. Sensit hic Iacob se domi suæ non esse, nam durissimè habitus, famem simque ferre, æstum gelique tolerare, insomniam vincere, sub puro Iove pernoctare didicit: hic ferrei prope corporis animique, hic laborum ac penuriae tolerantissimus evasit. Horum omnium causâ, germani improbitas & invidia fuit. Quid hoc autem Iacobo profuit? Multum supra omnem modum. Nam mortem intentatam effugit, otium à maternis blandimentis artum exculsit, laboribus & incommodis assuevit, robur sibi ac divitias comparavit, Liam & Rachelem conjuges acquisivit, è quibus duodecim patriarchæ ortum, sed & ipse Christus originem traxit. En, ut natu major serviverit minori, sanè non obsequendo, sed persequendo. Hæc una discenda fortitudinis ratio: ita fortes efficitur. Nota vox fortissimi: Cum infirmior, tunc potens sum.

Quomodo Esau serviet Iacob fratri minori.

C

§. III.

Virtus, quò tendat, non quid passura sit, cogitat; quoniam & quod passura est, gloriæ pars est. Suis DEVS consultit, quos esse quam modestissimos cupit, quoties illis materiam præbet aliquid animosè fortiterque faciendi: ad quam rem opus est aliqua difficultate. Vnde possum scire, quantum adversus paupertatem ab animi sit, si divitiis dissuis? Vnde possum scire, quantum adversus ignominiam & infamiam constantiæ habeas, si inter plausus senescis? si te pronus omnium favor comitatur? Vnde te obedientem scio, si tibi nulla nisi mollissima mandata veniant? Vnde te summissimum ac humilem pronuntio, si nullis injuriis ac calumniis impetaris? Vnde te vere patientem laudo, si nullis calamitatibus premaris? Calamitas virtutis occasio est.

cur est causa virtutis.

Illos merito quis dixerit miseros, qui nimia felicitate torpescunt, quos velut in mari lento tranquillitas iners & malacia derinet. Quidquid illis incidit, novum & molestum venit. Magis urgent favæ inextertos; grave est teneræ cervicis jugum. Vel ad suspicionem vulneris tiro pallefeit: audacter veteranus cruorem suum spectat, qui scit se sæpe post sanguinem vicisse.

Considera Germanos, inquit Seneca, & quidquid circa, Seneca l. de Iffrum

C

Provid. c. 4. Istrum vagarum gentium occur sat. Perpetua illos hieras, & triste calum premit, maligne solum sterile sustentat, imbrem culmo aut fronde defendunt, in alimenrum seras captant. Miseri tibi videntur? Nihil miserum est, quod in naturam consuetudo perduxit. Quid miraris bonos viros, ut consumentur, concuti? Non est solida nec fortis arbor, nisi in quam frequens ventus incur sat: ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit. Fragiles sunt quae in aprica valle creverunt. Sic semina mesium gelu cooperta laetius germinant, sic ignis flatu premitur, ut crescat. Quid dicitur argento & auro malleus? aliter certe moneta non cuditur: nec inde poculum formatur, ni metallum creberrimo, sic tundatur. Apage argentum & aurum quod impatiens est malleorum: ita quisque de se ipso sentiat.

Gregorius Epist. 27.

Nonnunquam nobis ipsis virtute praediti videmur, & Patientes dici volumus sed opportunè ne Dis ingere retur, quod non nemini Pythagoras dixit: Esti argentum sis, & ex te tamen nec obolus probe monetæ fiet, cum tam impatiens existas. Ita pluribus iure dicatur quamvis sis argenteus, mi frater, sis aereus totus, dies totos in genua propeumbas, manus caelo attendas, Deo preces adhibeas, nihilominus ignoscat mihi tuus genius nullius pretii es. Cur obsecro? Quia malleorum impatiens es, & ideo velut inutile pondus, in arcam retrudendus es. Nam ubi malleo vel solum te libarrit, ubi verbulum asperius te perstrinxerit, mox in turpem impatienciam erumpis. O argentum, o aurum, sed improbum, sed falsum, sed adulterinum, quia malleis refractarium: neuge otio duntaxat natum, & in coronice collocandum.

Isaie. 3. vers. 15.

Patientia detes diaboli effringendi.

Gyilielmus Peraldus Lugdunensis Praesul festiue disserit, quâ ratione quis diabolo detes excutiat. Dentes diaboli sunt calumniatores, obretratores, vexatores, ad quos Hecraus Isaias: Quare atteritis populum meum, inquit, & facies pauperum commolitis? dicit Dominus Deus exercituum. His dentibus commordet cacodæmon homines probos. Sed quomodo hi dentes effringendi? PATIENTIA. Non raro Christiani etiam unici patientia illustris, aliquot millia idololatrum ad Christi sacra perduxit.

Romanus Praesul Poncius Pilatus admirabilem Christi patientiam miratus, hominem illum supra hominem sapere, & alti sanguinis esse non immeritò suspicatus est. Quotidianum hoc est, ut gerro verbosissimus, solum criminari doctus, taciturnam alterius patientiam observans, incipiat & ipse ad modestiam se componere, nullis alioqui conviciis exarmandus. Sed Christianum hoc robur, non discitur in chæreo, sed patientiae gymnasio. Afflicto Fortitudinis magistra est.

§. IV.

Non solum Fortitudinem gymnasium Patientiae docet, sed & Fidelitatem, in sacris paginis laudatissimam virtutem. Nota sunt illa Romini verba: Euge serve bone & fidelis. Discipuli Christi errores complurimos commiserunt, sapius etiam reprehensi sunt: nihilominus cum diceret in ultima cenâ tristissimum vale omnibus diceret, copiosè suos collaudans: Vos estis, inquit, qui permanistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus, regnum. Perinde si diceret: Erroribus vestris, o mei Apostoli, veniam do; praeterita sint abolita. Hoc potius ago, ut vestram in me fidelitatem amplissimè remunerer. Vobis pæne unis Paupertas ac Humilitas mea non sortiduit: agnosco fidelissimos, non dicam servos, sed amicos. Itaque dispono vobis regnum, ut edatis, & bibatis super mensam meam, in regno meo. Hic utique Apostolis pectus gaudio subillit: & quis eorum aliud cogitarit, quam hoc ipsum: Vtinam jam supra signus in hoc

Matt. c. 25. vers. 23.

Luc. c. 22. v. 28. & sequent.

Ibid. v. 30.

A regno. Vtinam unâ jam edamus, & bibamus in hæ mensa! Sed eos Christus amanter erudiens, & certa gaudia non interpestivè praecipienda submonens: Ecce, inquit, Satanas expetivit vos, ut criigaret sicut triticum. Restant, o mei, Ardua de vobis lumenda experimenta: Vos velut campana estis, sonitum sparsura per Orbem; sed prius experientiae sunt hæ campanae: hac ipsè nocte fiet initium. Nam sicut æramentarius fusor cum æramento manum ultimam imposuit, non illud protinus in turrin educit, sed malleo prius explorat, quæ voces sint sui operis, quis sonus, & an nihil rimularum hiet: ita de omnibus, qui inter meos numerari volunt, experimentum capiendum est varium, num eorum patientia sit solida, an in rebus adversis fortes, an temporibus duris fideles sint. Nimirum ad hanc cotitulam hoc Fidelitatis aurum exploratur.

Optimè dixit Annæus: Quid quisque posset, nisi tentando non dicitur. Nemo sciet quam patiens sis, nec tu quidem ipse, nisi variè te fatigent aduersarii. Languet sine antagonista Virtus. Tunc apparet quis tibi sit animus, quantum valeat polleatque, cum quid possit, patientia ostendit. Adeoque verissimè dixit beatus Gregorius: Nemo quantum proficiat, nisi inter aduersa cognoscit. Thûris virtus in prunis sentitur: Aromata tunc maximè se produnt, cum in mortario teruntur: unguenta suavius fragrant, cum moventur. Magdalenæ balsamum totas aëtes penetravit, cum in Christi verticem effusum est: sic in tempestate nauata, in acie miles, in arenâ pugil dignoscitur. Huc aludens Hieronymus: Christiane militia est, inquit, in felicitatibus feliciter ampliare, pressuris adolescere, & pressuris pubescendo calcare. Frequentibus procellis Christiana vita quatitur, atque tentatur, & pressuris innumeris letatur accrescit. Sic vera Fidelitas non in ore pigrorum, sed in manu heroum cernitur; nam aliud est fidelitatem promittere, aliud fidelem esse.

Christus, ut suos acceret ad incrementum fidei petendum: Si habueritis fidem, inquit, sicut granum sinapis. Quanam obscuro hæc tanta fides est tâtilli granuli sinapis? minutum quidem ac vile semen est sinapi, vixque ullam ab oculis fert laudem: sed pistillo tritum, aut ore commansum, hic acrimoniam, hic odorem exerit, quis tantum ignis sub orbiculo tam modico latere credat? Hanc talem in fidelitatem à nobis Christus exigit, ut tunc maximè amoris ignem, patientiaque odorem excitatissimum expiremus, cum pistillis calamitatum tundimur. Bonum, inquit Gregorius, quod in tranquillato sumitur, in tribulatione manifestatur.

§. V.

Hebraea militiæ ducem sic laudat sacra pagina: Cumque reges congregati sunt pariter, ut pugnarent contra Iosue. Hic generosissimus heros juratam Deo fidelitatem illustrissimis exemplis repræsentare, & provocare hostes: Adeste perduelles Dei: nec mihi, nec meis labant genua, cum in vos pugnandum, & quavis altero tanto sit major partium vestrum numerus, non tamen formidamus: Adeste numerosissimi exercitus, nil trepidamus; à nobis Deus est, totus nobis militat æther. Sic omnino & Christiana generositas, hostem provocat: Adeste afflictiones, & innumerabilium calamitatum agmina, fames, sitis, egestas, morbi, luctus, injuriæ, calumniæ & omnis generis ærummæ; nec numerum, nec vim hostilem expavefcimus: si consistant aduersum nos castra, non timebit cor nostrum; fidè Deo datam non frangimus; omnia potius pati, & vitam vel centies prodigere parati sumus, quam jusjurandum, quo Deus nos obstrinxit, negligere.

Quisquis

Quisquis in Deum pius ac fidelis est, sic animo sentit: Etsi Acheron in me moveat, etsi caelum in me ruat, etsi omnis in me unum calamitas delaviet, ego tamen, duce Deo, in fide stabo; uti, vinciri, caedi, necari pro Deo paratus. Nam, si conmorui sumus, & convivimus. Si sustinebimus, & conregnabimus; si negaverimus, & ille negabit nos.

2. Tim. c. 2. v. 11. & 12. v. 11. & 13. v. 1. Machab. c. 2. v. 53.

Et quod probe sciamus, o Christiani, non satis est nomen dedisse Christo, non satis est rei divinae interesse, jejuniis & precibus vacare, stipem erogare non satis est; necesse insuper est, ut Deus nos semper inveniat Fideles, & dignos se, uti Abrahamum, Iosephum, Iobum fideles verè atque se dignos invenit in adversis omnibus. Nam, quod Machabæa historia testatur, Ioseph in tempore angustia sua custodivit mandatum.

Nos licet argentei sumus & aurei, si tamen impatientes sumus, & malleos non ferimus, nullius panè pretii sumus. Et quemadmodum in humano corpore cum vel animi defectio, vel subitus terror hominem opprimit, sanguis omnis ad cor concurrit, opem laturus: ite in afflictionibus & angustiis quibuscunque, omnigena virtus ad hominem probum se recipiat, eumque sic animet: Si nunc, cum Deus experimentum tui facturus, deest tibi, ubi Fides tua, ubi tuus est Amor? Ubi Obedientia, ubi Spes, ubi Patientia? Ubi Fortitudo, & Fidelitas? hocine tuum patiendi desiderium? hocine tuum erat perseverandi propositum? Memento sacramenti, quod velut miles dixisti, memento fidei quam Deo dedisti, & fidelem te præsta usque in finem. Fidelissimum habes promissorem; non negabit præmium, non differet coronam, tu modò non detrectes pugnam, non desperes victoriam.

CAPVT II.

Afflictio docet Commiserationem & Abstinentioniam.

Cum Artaxerxi regi amicus primæ admissionis esset mortuus, rex Ioniam misit ad Democritum, ut si quid in eo artis esset, suum sibi amicum in lucem restitueret, aut si quod aliud remedium foret amici veteris reparandi, id porro tentaret. Democritus rem seriam & difficilem postulari respondebat, si tamen rex vellet possè que a se postulandis annuere, in opus deducendam. Promissa omnia liberalissimè. Ergo, inquit Democritus, defuncti tumulo hanc figite inscriptionem: Triginta nomina eorum, qui ad viceimum ætatis annum nil dolorum sunt passi, sepulchro insculpantur. Quæ sita sunt sedulo hæc fausta nomina, sed necdum inveniri potuerunt usquam, nec ullo ævo, ut credible est, invenientur.

Ecquis ille, obsecro, mortalium est, qui non dicam viginti annis, sed vel diebus viginti nil sentiat adversi? Omnis vita nostra ærumnarum & calamitarum plenissima est; suam cuique portionem providentissimus Deus jam ab æterno assignavit æquissima lance. Abstinentium nemini non propinatur; sed huic calix, illi congius, isti caliculus miscetur, prout Deo visum; idque ob hanc etiam causam, ut alter alterius miseratione & consensu tangeretur, atque unà Temperantia discere retur.

Qua igitur ratione afflictio tam Commiserationem quam Abstinentioniam doceat, jam differemus.

§. I.

Pœnarum socios habere miseris est Iobum.

Miseris solatium ingens est, pœnarum socios habere; scire, eadem aut graviora pati alios, neminem a cruciatibus illarum transiri, neminem hic ex-

mium esse. Hoc argumento Christus suos erudiens: Beati eritis, inquit, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, &c. sic enim persecuti sunt prophetae, qui fuerunt ante vos. Et ut argumentum sit illustrius: Si me, inquit, persecuti sunt, & vos persequentur. Eadem ratione Paulus Macedonas solatus: Vos, inquit, imitatores facti estis fratres Ecclesiarum Dei, quæ in Iudæa sunt, quia eadem passi estis à contribulibus vestris. Sic Hebræis velut digito monstrat optimos quosque ludibria, verbera, carceres & vincula expertos; circumeuntes in melotis, in pelli-bus caprinis, egentes, angustiatos, afflictos; in speluncis, & montibus, in cavernis & solitudinibus errantes; alios tentatos, lapidatos, sectos, obruncatos commemorat.

Math. c. 5. v. 11. & 12. v. 11. & 12. v. 1. Ioh. c. 15. v. 20. I. Thess. c. 2. v. 14. Heb. c. 11. v. 35. & seq.

Et quò magis aliorum exemplis ac generosa patientiâ firmemur, monet beatus Iacobus. Ne cogitemus illos tanta passos, homines ferreos aut adamantinos fuisse: Elias homo erat similis nobis, passibilis. Doloris acerbiter tam illi quam isti æque solentur ut nos, sed quia in scholâ Patientiæ plus didicerunt, patientiores quam nos fuerunt.

Iacob. c. 4. v. 17.

Neque tantum ab exemplis afflictorum, sed & à verbis, solatium afflictis accedit. Nempe inter adversa discimus, aliorum adversis indolere, solatio mulcere, & facile fidem habere iis, quibus non dissimilia sunt perpetienda.

Afflictis à verbis etiâ accedit solatium.

Atque hæc causarum non postrema est, cur in Patientiæ gymnasium variè vexandi compingamur, ut scilicet alter alterius dolorem discat dolere. Profecto qui paupertatem expertus est, non difficile miseretur sururi & egestati; qui sapius infirmâ & agrâ fuit valitudine, misericordiâ ægrotorum citò capitur; qui reipsâ didicit, quid contemni, premi, & abjici sit, animum lenitate induit in contemptos, pressos & abjectos; qui fortunis omnibus evolutus est, facillimè commiserescit illorum, quos eadem fors facultatibus privavit. Erumnis variis exagitati, cum Tyriâ reginâ sapimus, quæ dixit:

Non theoria est tantum aut speculativa

Non ignara mali, miseris succurrere disco. Sapienter Æschylus poëta: Infelicitèr agentis, ait, quivis condolere, & unâ suspirare promptus est; morsus autem doloris nullus ad hepar penetrat. Huic rectè Sophoclis dictum jungitur: Qui ipsi miseras experti, hi soli ex aliorum afflictionibus dolorem capiunt.

Virg. l. 1. Æneid. Æsch. in suo Agamem.

§. II.

Hinc optimè concludimus: Quisquis tam immittis, asper, inclemens, & durus est, is certè tristior nunquam expertus, neque litteras, neque natare scit, & nec vidit quidem oleum, quo athletæ unguuntur, consenuit in pulvillo, hinc tam inhumanus, & in miseris immisericosus est. Atque hinc Deus suos monuit, ne alienigenas & peregrinos læderent, quòd & ipsi tunc fuissent: Advenam non contristabis, neque affliges eum, advenam enim & ipsi fuisti in terrâ Egypti. Vestra vobis experientia discet, quàm miseranda fors sit, extraneum, servum, captivum, laboribus oppressum, verberibus oppletum esse.

Qui tristior nunquam expertus est ideo in miseris inhumanus.

Exod. c. 22. v. 21.

Beatus Leo Apostolorum principem Petrum ideo tam graviter labi permillum autumat, ut summus antistes tantò esset indulgentior lapsis. Atque ita in principe Ecclesiæ, conderetur remedium penitentia. Hic servo gravissimè indignatus paterfamilias, quod paulò antè ex ære alieno laborasset maximo, & animam debuisse, nihilominus nec minimâ confewi debitoris misericordiâ frangeretur: Nomen oportuit & te misereri conservi tui?

Cur principis Apostolorum Petrus tam graviter labi per-labi permissus est.

Mat. c. 18. v. 33.

Hinc & Paulus solatium maximum instillans: Non habemus, inquit, Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia. Adeamus ergo eum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur.

Heb. c. 4. v. 15. & 16.

Hebr. c. 2. vers. 17. Vnde Beata Maria misericordiae mater dicitur, dives Epulo barbarus.

quamur. Vnde debuit per omnia assimilari fratribus, ut misericors fieret, & fidelis Epitaphus ad Deum. Vnde Virgo beatissima, Domini Mater, tam misericors semper, & etiam misericordiae mater? Non ignara mali miseris succurrere didicit, omnigenis vitae miseris exercita. Vnde Hierosolymaeus Epulo in Lazarum tam barbarus, & crudelis fuit? pauperatis incommoda ignorans epulabatur quotidie splendide.

Hanc ob causam Deus in multos immittit afflictiones, ut aliorum discant miserescere, & opem promptius adferre. Non neminem audias, qui hac in re suam ipse culpam recitet: Aegroti illi fidem non habui; pauperis illius vicem non dolui; mactato illi & afflictio misericordiam non tribui; illum funeribus suorum illacrymantem irrisi: iure igitur mihi nunc & morbus, & paupertas, & mactatio, lacrymaeque proponuntur gustandae: ita discam in posterum aliorum miseratione permoveri.

Hier. c. 48 vers. 11.

Hieremias vates Moabitarum improbos mores sic perstringit: Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requievit in sacibus suis, nec est transfusus de vase in vas. Conferunt Moabitis vino, quod suis sacibus nimis diu permixtum, odor enim contrahit inamoenum & ingratum. Hispani solent dicere: Hoc vinum etiamnum recens a matre sua est, nec de dolio in dolium peregrinari sustinuit: Sic Moabitae fertilissimis terris opulenti, nesciebant quid fames & penuria docerent; Fertilis Moab ab adolescentia sua, & requievit in sacibus suis: Nam Moabitae Sodomitis vicini, reum abundantiam luxuriosius divitiis ac vitii innutriti casta pauperatis consilia spernabant; nec est transfusus Moab de vase iustitiae in vas Temperantiae, Castimoniae, ac Misericordiae. Verbo dicam: in gymnasio Patientiae minerval nulum dederunt: hoc unum sciunt, esse, bibere, joculari ludere, omni voluptatum genere inebriari. Bibentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti, & nihil patiebantur super contritione Ioseph: Eari prorsus immiserordes, & semper aegri caloribus impatientiae. En, quanti sit in gymnasio Patientiae mores & litteras accepisse: & ipsi discipulo, & aliis multis id prodest. Consensus & commiseratio hic discitur.

Et Moabitae immiserordes

Amos c. 6. vers. 6.

Temperantia in gymnasio patientiae discitur.

§. III.

Non minus Abstemiam & Temperantiam in Patientiae gymnasio discimus. Plurima sunt quibus nos carere non posse persuademur, dum ea possidemus: cum erepta sunt, quam is facile careamus, nos ipsi miramur. Est mercator opulentus & magnificus, qui aliquot famulis comitatus incedit; cum ad mendicantem & saccum detruditur, tunc primum experitur, quam facile sit incomitatum incedere. Est viator, cui tenebrae iter ad hospitium interdixerunt: ita in campis sub arbore pernoctare cogitur, & quia vix unius trientis annonam secum habet, fateri tandem cogitur: Nesciebam me duobus numulis cenare posse. Est opifex, qui olim dives, & in mensa lautus, sed quia laboris parcus, & ad rem non attentus, proterviam fecit, ad incitas reductus; tandem in prandium habet olus male unctum, in cenam jejunium, aut jus exoculatum, cum frigida. At ille seipsum praedicans: Nesciebam, ait, me posse tam parce vivere. Est tabellarius eques qui sua omnia in cauponam sepelit, & ex equo in pedes dejectus: Deo gratias, inquit, qui me iterum in pedes crexit: nesciebam antea me pedum usum tam integrum retinuisse.

Ita Deus cum plurimis agit; ad mediocritatem eos & ad temperantiam reducit penuria saluberrima. Multi tam pertinaces suo stant iudicio, ut dicant, iste quidem: Lautitia mensae carere non possum; incediam tolerare non est mei stomachi. Iste vero: Som-

no brevi, ait, & parco uti non est mei capitis. Hic vero: Sine sociis, inquit, vita mihi nulla est. Alius: Sine potu & vino, piscis sum in sicco. Cum vero pauperes aliave calamitas cibum, aut socios, aut somnum admittunt, & vinum commutant aqua, tum profecto experimur reipsa, quam facile sit nobis vigilare, suum, nec ultra, ventri dare, jejunium servare, vino & sociis privari.

Calamitas eius magistra est;

Magistra temperantiae calamitas est. Rebus in arctis sobrietatem & parsimoniam discimus; saepe fera nimis est parsimonia in fundo.

Quam multi magnatum, quos ipsi novimus, didicerunt in carcere septem numulis aut certe paucis assibus prandere, quorum antea mensa sub dapibus gemebat.

Audite mira, bis mira, & quae valde faciant proposito. Pecchius Cisalpinus, homo industris & magni animi in odium venit viri illustri & opulenti, cumque iter faceret delatus in insidias & captus, atque instar felis in saccum conclusus, eaque ratione in hostis, sui castrum deportatus est.

Ad hoc exemplum admirandum.

Hic in altum secundumque carcerem dejectus Pecchius. Et ceteris quidem domesticis quid rerum ageretur ignarus, unico est fidioribus famulis commissa est cura ab arcis domino, ea lege captivum aleret, ut in singulos dies non nisi panis frustulum idque gracile, & pauxillum aquae deferret, quo miser non tam diutius viveret, quam per diu se mori sentiret. Interim Pecchius totis urbibus oppidisque queritur, nusquam reperitur ipse, sed iumentum, quo usus est, sanguine non nihil aspersum. Quocirca caedis suspicione facta strenue in homicidam indagatum. Reperti sunt duo, quibuscum aliquando rixatus sciebatur. Miseri tormentorum saevitiae adhaesi, Pecchium a se caelum fasti sunt reclamante conscientia. Sceleris damnati, alter gladii, alter laquei supplicio addicitur. Ita infontes duci sent. Iudicia tua, o Deus, abyssus multa!

Esai. 35. vers. 7.

Interea captivus animum trahit in teterrimo carcere, eaque se vivendi dicas, seu potius moriendi ratione novedecim annos exigit. Vestem nec deposuit, nec mutavit unquam; praeter fontem & exiguum in dies Cererem nil penitus gustavit. Nihilominus (ipsum Pecchii narrantis verba sunt) Dei, eiusque divinae Matris clementiae memor, ingenti fiducia sibi semper constabat, speque maxima erat, futurum ut ex illo Mortis spelaeo emergeret. Interim filii captivo patri velut jam mortuo iusta fecerunt, haereditatem inter se partiti. Annis igitur novedecim totis in tam diro ergastulo exactis, arcis dominus, captivi hominis capitalis hostis obiit. Successor haeres ut castrum in amplio-rem nitorem restauraret, hinc illinc muros deieci iussit. Ventum est ad hoc ipsum subterraneum cavum, quod nulla jama, sed foramen duntaxat idque angustam aperiebat. Deiectis hic futuri aedificii obstaculis, homo instar Ithyae umbrae apparuit; veste lacerata, barbata ad poplites promissa, capillis in humeros largiter excurrentibus. Obstupuerunt opere ad hoc spectaculi tam inexpectati. Mox rumor in vulgus abiit, Accursum ingens velut ad Faunum aliquem Satyrumve, aut simile silvarum monstrum. Peritiores qui affluerant, suafere hominem repertum non statim aeri exponendum, ne aut oculorum, aut ipsius vitae usum subita mutatione perderet. Sic aliquot dies inter afueltas tenebras detentus, paullatim ad auram liberio-rem educitur. Hic plurimae quaestiones velut ab inferis redivo posita: quis, qua domo, qua gente, unde illuc venerit, quamdiu illic latuerit? &c. Ad quae ille ordine rei seriem recensens, fidem narrationis omnibus fecit. Hinc ei non tantum libertas data, sed & bona quae filii iam diviserant, iussu Principis restituta, Illud ad rem omnino, & dignissimum notatu. Podagra

dagrā laborabat Pecchius cū in carcerem illum raparetur. At tantā mensā frugalitate hoc impetravit, ut non solum in carcere, sed & in omnem reliquam vitam ab omni profusū podagrā immunis degeret.

*Simon Majo-
lus Episc.
Vulturar.
In diebus
Cano. col-
loq. mih.
pag. 159.*

Qui hæc posteris memoriæ tradidit: Cum hoc ipso viro, inquit, collocuti sumus, & hæc ex ore illius didicimus Mediolani, anno 1566, mense Novembri.

En ut Deus ad inferos deducat & reducat: En, ut calamitas inopia non solum Abstemiam & frugalitatem doceat, sed & sanitatem nullis alioqui pharmacis impetrandam tribuat.

At nos plerumque male indolis sumus, quod quædam ultra discenda, nisi edacti non discamus. Tandem magister in scholâ Patientiæ iure his urget vocibus: Discite igitur vel invitus, quod noluit sponte discere. Galenus arbitratur aliquibus subitas commotiones & ægrotationes prodesse. Credimus & neque discipulis Patientiæ eas sentire obest.

§. IV.

Venusinus vates festivum quid narrat in hunc modum: Opimius civis tam avarus quam dives, grandi lethargo est oppressus. Iamque hæres circum claves & oculos lætus currebat. Erant qui Opimum vellicarent, traherent, agerent, nec tamen lethargo pellerent. Medicus in rem ægri promptus ac fidelis, Opimum excitabat hoc pacto: Mensam iussit poni, & in eâ numerorum saccos effundi, plures etiam accedere ad numerandum; denique hominem sic erexit: Opimi, æbebat, heus Opimi, ni tua cupiditas, jam hæc omnia avidi hæredes auferent. Hic Opimius graves attollens oculos, & seridè evigilans: Quid hoc, inquit, rei est, istanc fieri me nondum defuncto? Apagite mali vultures: an vivum lacerare venistis? an superstitem efferre vultis, ut in hæreditatem venire liceat? Subjunctus medicus: Ut vivas igitur, vigila, hoc age. Ita hunc ægrum deseruit lethargo.

Capitis hoc Christiani? Cælestis agimorum medicus innumeros videt Opimios jacentes, & lethargos pressos, salutis suæ incurios, multâ intemperantiâ corruptos. Quid hinc faciat fidelissimi medici peritia? Diversa tentat, ut ægrum sanitati restituat. Sed parum proficit. Tandem ergo charissima quæque aut adimenda simulat, aut omnino adimit, sed eo certè animo, ut excitetur, ut in rem nostram vigilemus; ut emendemus mores depravatos, & ita valetudinem recuperemus. Tandem æger fateri cogitur: Putabant sanè mearum virium non esse his carere, his abstinerè, illud non obtinere: nunc autem, ut video, hæc omnia vel quia volo, vel quia debeo, possum: his careo; his abstineo, illud non obtineo, & tamen vivo. Magistra temperantiæ calamitas.

Prodigus ille juvenis, & patrimonii decoctor, quàm opportunè didicit inedia tolerare, quàm pulchrè crapulam omnem discussit! Tam arcta urgebatur fame, ut panem averticem, imò ut furtivè porcinum inter delicias numeraret, qui ante dominicum naufragabat. Siquidem, *Cupiebat implere ventrem suam de siliquis quas porci manducabant, & nemo illi dabat.* Ideo cum animo ageretur, quàm in paternis ædibus monstrum ignotum sit fames, quàm assiduus illic hospes habiter panis: non sanè auditus est exclamare: O quis mihi altilem gallinam, o quis gallum spadonem pinguisimum, o quis panem artopritium? Sed o quis mucidi panis frustillum dabit? Vbi obsecro, & à quo hanc tantam temperantiam didicit? A fame, idque in scholâ Patientiæ. Optimè dixit Eusebius: *Fames eum revocavit, quem Satoritas expulerat.* Nimirum accipitres non redeunt ad suos dominos nisi famelici. Nos famem credimus magnum esse malum, sed multo ma-

A jus est intemperantia. Ut istud igitur effugiamus, illud quandoque Deus in nos immittit: fame castigat, ut à vetitis temperare doceat. Ita calamitates in remedium cedunt.

§. V.

Eleganter planè Annæus: *Lævioribus*, inquit, incommodis graviora sanantur, ubi parum audit præcepta Tranquill. *animus, ne curari mollius potest. Quidni consultur, si paupertas, & ignominia, & rerum eversio adhibetur? malo malum opponitur.* Si velis ut ægrotis cibum sibi minus commodum non tangat, optimum est aut illum ei non proponere, aut sale vel pipere sic asperare, ut mox abdicet: Deus malæ valetudini nostræ consultit, cum non tangenda ærumnarum sale ac pipere sic inficit, ut libido non sit is frui. Hoc maximi beneficii loco interpretatus Augustinus: *Cui licentia, inquit, inquit, tatis eripitur, utilissime vincitur.* Idque in seipso expertus August. ad Marcellinum *lib. 2. Conf. c. 2. post med.* Non evasit, ait, flagella tua. Quis enim hoc mortaliū? Tu semper aderas misericorditer sevens & amarissimis aspersens offensionibus, omnes illicitas jucunditates meas, ut ita quærerem sine offensione jucundari.

Hoc Deus agit, ne noxia nostro nobis damno sapiant. Hinc, o beatuli vestras ego voluptates video, sed nec invideo, nam austerum sale & igneum pipere sub iis latere non dubito. Tangat, qui vult uri. Deus ut cocus minimè cæcus, id quod noxii aut nimis frigidus est edulit, cucumeres, fungos, melopepones, betas sanguineas, tam ingrato spargit condimento, ut ab iis non inviti temperemus. Pro his autem tam damnosis cupediis cibum è suâ mensâ regium mittit.

Summi favoriis argumentum poterat videri, cum Ierosolymæus Rex David è mensâ suâ famulo vestras regias dapes mitteret, quod Regum fasti asserunt. *Secutus est eum cibus regius.* Pari ratione Rex Nabuchodonosor, quatuor Hebræis juvenibus constituit annonam, per singulos dies de vobis suis, & de vino unde debebat ipse. Et quænam sunt regiæ Christi dapes, quod vinum illius dominicum? Penuria rerum omnium. Nasci, vivere, mori extremâ paupertate: *Meus cibus est, inquit Servator, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus.* Quodnam hoc opus? Assiduè crucifigi. Nam Christus Dominus momento primo quo Virginis uterum habitare cœpit, se crucifigendum cognovit; hinc semper dum vixit, crucifixus fuit ob assiduam mortis memoriam, hinc & Zebedæos fratres velut exploraturus: *Potestis, inquit, bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Calicem quem dedit mihi Pater, calicem illum longè amarissimum? Qui negat se posse, in Patientiæ gymnasio id discet.

Assuescamus igitur à nobis superflua removere: cibum mem domet, potio sitim. Discamus membra nostra in quietate habere, cultum vigiliamque non ad nova exempla componere. Assuescamus sine convivis & cupediis cenare, vestes parare in quod inventæ sunt, habitare contractius. Discamus continentiam augere, luxuriam coërcere, gulam temperare, iracundiam lenire, paupertatem æquis oculis aspicere, frugalitatem colere, animum ad futura & æterna mittere. Hæc omnia in Patientiæ gymnasio discuntur, sed à sedulis solum & volentibus proficere. Interim teneamus hoc mordicis; Adversis non succumbere, lætis non credere: Prudentis est, ne quid mali fiat, cavere; fortis autem, id quod factum est, moderatè ferre.

CAPVT III.

Afflictio docet Orationem, & Mortificationem.

Card. l. 13. de Subtil. pag. 284.

Vir cruditus Hieronymus Cardanus quaestionem ponit. Cur rosae spinis armentur? ...

Oratio sine mortificatione stare non potest & e contra.

Ribaden. in vita S. Ignatii lib. 5. c. 1. ante finem.

Oratio velut nobilissima rosa est, sed nisi haec suas etiam spinas habeat, Mortificationem, odoris est parum probati. Omnium in Christi Lyceo sapientum vox est: Orationem sine Mortificatione vix ullius esse pretii, alterum sine altero non constare. nec duo haec se jungi distrahitur posse.

S. I.

Psal. 97. vers. 5. Exhortationis ad orationem quatuor capita. Primum.

Hebraeus rex David ad divinas laudes hortatus: Psallite Domino, inquit, in cithara, in cithara & voce psalmi; in tubis ductilibus, & voce tubae cornae. Optima ad Orationem exhortatio, & quae quatuor potissimum capita complectitur. Primum: Si cithara vel lyra pluribus instructa sit fidibus, necesse est ut eae inter se solerter comparatae assonent. Nam si fides vel unica sit discors, totus perit concentus. Nec aliud in re nostra: Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Sic licet castus, & in stipem effusus, si tamen iracundus es & invidus, jam symphonia nulla est, factus est omnium reus. Et contra, si licet mirrissimus, & invidus nulli, si tamen incaustus es, harmonia perit, factus es omnium reus. Quare psallite Domino in cithara; in cithara consonantibus fidibus, sociata nervorum omnium concordia. Talis sit oratio tua, qualis est vita tua.

Jacob. c. 2. vers. 10.

Secundum. Alterum: In voce psalmi. Vult assam vocem instrumentis musicis conjungi, quod si verò vox una discordet, jam cantus suavitas jugata est. Qui orat, sciat quid dicat: orationem veram oportet esse attentam.

Tertium. Tertium: In tubae ductilibus. Tuba ductilis non nisi plurimis formatur ictibus, quod Mortificationem designat. Multo est operosius seipsum, quam hostem potentissimum superasse. Neque verò gloriosa est victoria, nisi ubi fuerint laboriosa certamina. Tubam ductilem & format & inflat, qui acriter sibimet imperat.

Ambr. l. 2. offic.

Quartum. Quartum: Et voce tubae cornae. Instrumentum angustum, sed artificiosum & suave, si peritum habeat cornicinem. Hic elemosynae atque jejunii monemur. Ergo, bona est oratio cum jejunio & elemosyna. Bona est oratio, quam comitatur mortificatio. Nos saepe concentum Deo celebramus, sed inanem, & sine fidibus atque organis: Oramus, sed carnis petulantiam non castigamus. Hac fraude plurimi semet decipiunt, nam quia crebro & multum orant, ideo seiplos tanquam homines multae orationis circumspiciunt. Itane verò, mei, tam vos egregii cantores? Vox sola non ingrata est: sed ubi tubae, ubi fides, ubi cornua? Bona est oratio: sed ubi est mortificatio? Haec sibi jungenda sunt,

Tob. c. 12. vers. 8.

Alloqui concentus erit inanissimus. Psallite Domino sed in cithara. Christus non solum nos preces fundere, sed & animam esse docuit; ad collem Olivierum non tantum orare suos, sed & vigilare iussit, & somno non sine causa imperare. Vtrumque hoc in Patientiae gymnasio docetur, & Oratione, & Mortificatione.

Dicite, oro, quot orantes vidistis nauas, tempestate jam sedata, caelo iterum sereno, evitato naufragio? quot vidistis milites qui pedes tunderent, dum hoste procul, ad ignem sederent, & sales faciatque sereret? Apud plurimos mortalium tanti est deus in prosperis, quanti nobis est calor fornacis in aestate, fax in meridie, miles in pace, tibicen, cum saltare non licet; architectus cum aedificare non vacat; quanti est opima mensa, cum non lubet comedere: caustidicus, cum nihil est litigij; medicus, cum omnes sunt sani. Quam verè vates Italus:

Silius l. 7. bell. Pun.

Languet oratio, languent sacrificia, nuda sunt altaria, florente fortuna. At verò cum hyems saevit, focum laudamus & ignem; cum nox est, candelas & faces quaerimus; cum bellum ingruit, militem scribimus; cum morbus urget, medicum vocamus; cum tempestas furit, ad preces confugimus, & manus caelo attendimus. Sic ad officium supplicis adigendi sumus.

S. II.

Ideo psaltes regius: Imple, inquit, facies eorum ignominia, & quarent nomen tuum Domine. Certè non quaesituri, nisi prius ignominia impleti. Hoc ipsum confirmans: Multiplicatae sunt, inquit, infirmitates eorum, postea acceleraverunt. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur. Cur antea non clamastis? Nulla nos calamitas premebat. Ergo clamores hi optimè extorquentur calamitatibus, perinde ut organorum fistulae non canunt, & sine voce sunt, nisi cum follium flatu compelluntur. Ita Hebraei. Cum occideret eos quaerebant eum, & revertebantur, & diluculo veniebant ad eum.

Psal. 82. vers. 17.

Psal. 15. vers. 4. Psal. 106. v. 13, 19. & 28.

Psal. 77. vers. 34.

Impiissimus Manasses orare nunquam didicisset, nisi in carcerem detrusus fuisset. Quid de viris sanctissimis dicam? Moses plurimis pressus ærumnis. Jacob fraternis agitatus insidiis, Samson illusus a Philistæis, Tobias amissis & opibus & oculis, Sara gravibus lacerata conviciis, tres Hebraei juvenes in mediis flammis, Daniel in leonum cauo, Petrus in pelago, Paulus & Silas in ergastulo, alique sexcenti precandi & occasionem & disciplinam hauserunt, inter adversa. Ita Ionas propheta vim Obedientiae in ceto didicit. Barbari Geraeni amissis porcorum gregibus, Christum supplices accesserunt.

Apostoli mergenda naviculâ clausi ardentissime divinam opem expetierunt. Tunc scilicet fera latibulum petit, cum canes a tergo insequuntur; tunc arbor patula victori charissima est, cum aut sol urit, aut subitus imber desinit. Ita nos prorfus, quamdiu bene est, Deum importunis clamoribus non fatigamus: aut enim non oramus, aut segnitè. At verò cum canes venatici spūs nos rictibus percutit, hinc properamus, hinc currimus, hinc aylum reperiamus, cum ærumnarum æstus fatigat, cum lacrymarum imbre perfundimur, hinc Deum, omnēque superos inclamamus. Huic tali Deus opportunè dixerit: Non venisses ad me, nisi ut pater virgis vocassem te. Tam ingenuè indolis erat rex David, ut hoc ipsum passus dixerit: Ad Dominum, cum tribularer, clamavi.

Psal. 119. vers. 1.

Pharao rex improbiissime pervicax ausus est dicere. Nescio Dominum, & Israel non dimittam. Tunc certè nondum sat senferat flagella Domini, quem ignorari à se ajebat. At ubi acrioribus flagris exceptus est, aliter loqui didicit, jamque non semel: Orate, inquit, Dominum, ut desinat toritura Dei & grando, Hem Pharao, non visti

Exod. c. 5. vers. 2.

Exod. c. 9. vers. 28.

visti

visti jam Dominum? Nimirum has voces in Patientia gymnasio vel invitit didicisti.

Et quamvis Pharaon indocilis prorsus & nullus spei fuerit discipulus; profecit tamen verberatus. Aliter sentit, famius locutus est post plagas & verbera. Sed quid Pharaonem miramur? Diabolus ipse Christum ut ignotum affatus: Si filius Dei es, inquit, dic ut lapides isti panes fiant. Sed audite ut vocem emendastis jam flagellatus. Nam, Exhibant demonia a multis, clamantia, quia tu es filius Dei.

Matth. 2. 4. vers. 3. Luc. c. 4. vers. 41.

Pharaone durior, & diabolo nequior est, qui Deum non esse negat.

Qui Deum vel verberatus nosse negat, durissimo Pharaone durior, & ipsi saxi magis laxus, & vel ipso nequior est diabolo. Si quis hominem se gerat, in afflictione orare discet, si ante nescierit. Afflictio precandi magistra est.

§. III.

Non tantum Deum precandi, sed & se mortificandi artem in Patientia gymnasio discimus. Ad rem dixit Clemens Alexandrinus: Silvescit vitis, & in labruscas degenerat, nisi pungatur; exorbitat homo, nisi flagelletur. Nam ut palmitum luxuria, nisi coercetur, in pampinis sese effundit; et botros fert raros, eoque acerbos: cum autem ferro castigatur, mites dat uvas & crebriores & dulciores: Vix aliter homo, nisi enim laboribus, ærumnis, afflictionibus, assidue, ut vitis falce, curetur, in vitia, velut in folia effunditur, ferocit, luxuriat, efferatur; cum autem ferreo calamitatis ungue carpitur, orationis, poenitentia, patientia, mortificationis fert fructus. Appetentia nostra nunquam non in vitium ruit, & effreni sæpe pruritu in noxia fertur. Subinde tanta se rabie concitat, ut non neminem audias dicentem: Non patior frenum, non admitto leges, consilia non audio; quo mea me fert cupido, sequor: explebo animum. Atqui profecto se ipsam præcipit iste talis, nisi sit qui furibundos hominis impetus sistat.

Clem. Alex. l. 1. pedagog. cap. 3.

Homo laboribus immunis ferocit, & luxuriat,

Ideo Deus calamitates injicit ut dometur.

Hic benignissimus Deus medium sæpe cursum tam efferi calcitronis reprimit, dum calamitates, danna, & quidquid miseriarum horremus, obijcit, ut indomitus hic equus dometur. Et quemadmodum equi fessorem admittente reculantem caput pallio obvolvitur, sic ferocienti homini pallium mœroris Deus injicit, ut admittat, quam speraverat, disciplinam.

Aug. 10. 10. de verb. Domini ser. 4. princ. p.

Augustinus infigit: Equus, inquit, non se domat, elephans non se domat, aspis non se domat, leo non se domat: sic & homo non se domat. Sed ut dometur equus, bos, camelus, elephans, aspis, leo, queritur homo: ergo Deus queratur, ut dometur homo. At hic domitor noster profert etiam flagella, plerunque enim nos tractat, ut nos jumenta nostra, quæ frenis, sustibus, flagris, perticis etiam & fureis fimiariis mitiscere docemus. Si nobiscum sic agat Deus, quid querimus? Dei jumenta sumus. Aperitissimè hoc Sionis rex pronuntiat: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis. In hæc sua jumenta Deus, non suo utatur jure, eaque flagris; paupertas, scilicet, contumeliis, luctu, mœroribus urgat?

Psal. 48. vers. 21.

Aug. ibid. cap. 4.

Non unum duntaxat Nabuchodonosorem, non Achabum, Manassen, aut Antiochum unum, sed complures ejuscemodi ferocissimos leones cicuravit flagris: deserunt illi ferocire, & immanissimis affectibus positus redierunt ad se, indueruntque hominem, quos prius belluas esse dixisset. Quod si jumentum tuum, inquit Augustinus, mansueseri se parat, quid ei a te præmi est? nec sepulchrum quidem das mortuo. Deus patientiam tuam remunerabit celo, & mortuum ad vitam revocabit; nihil tui peribit. Ad hanc spem homo domatur, & domitor intolerabilis habetur? ad hanc spem homo domatur, & contra ipsum utilem domitorem, si forte flagellum proferat, murmuratur. Saltem sapiamus quantum feræ ac jumenta: hæc si vestabu-

lo, rhexa, pileto, currui, effedo, aratro jungantur, & oburgentur virga vel scutica, sciunt se ideo verberari, quod exorbitent, aut æquo lentius progrediatur: quare mox in viam redeunt, aut curre celerius eunt.

Tam sagaces saltem & nos, tamque intelligentes sumus, ut cum quis à Domino corripitur, hoc mente & cogitatione verset: Ergo erravi, & extra orbitam deflexi: en revocor flagello; & quo abirem averfus, si sic sine te, progredi? Sed esto, tenerim viam, certe nimium lentus incesse testudineo gradu, jure mei me officii plagæ movent. Itaque jam gressu incedam contentiore. Hactenus videri poteram dormire; nunc vigilabo, & operæ non parciam. Si non ita agimus, juvenis minus sapimus, quæ saltem plagis in viam reducuntur.

§. IV.

Chrysostomus excellentissimè, & aureo persus Core rem oculis subjiciens: Si vultis, inquit, duas uinos describamus, hanc quidem nubentium, illam lugentium: meæ utramque ingrediamur, videamus, utra melior. Inventitur enim lugubris, sapientia plena; nuptialis autem plena confusionis. Nam vide atque audi verba incõposita, petulantem risum; lascivas confabulationes, incessum turgidum, protervos gestus, epularum abundantiam, vestitum, pompam, rerum omnium luxum. Hic Deus, Sauritas, Protervitas, Ebrietas, hic Bacchus & Venus habitant; hic omnium vox est: Hodie licet insanire.

Chrys. 10. 9. homil. 6. 2. An. 10. m. m. mihi pag. 341. Item habet tom. 3. in c. 19. A. 7. A. 7. no. 4. 2. mihi pag. 615.

Ita homines in bruta degenerant, nam ut porci vorant, ut vacca potant, ut aini calcitrant, ut equi hinniunt. Diceret eos esse in scholâ Intemperantia, in gymnasio Lascivia, in palæstrâ turpitudinis & nequitia. Non nutritas damno, inquit Chrysostomus, sed que sunt in nuptiis: diaboli pompam; cymbala & tibias, & cantica fornicationis & adulterii plena. At non ita ille, ubi luctus est, ubi omnia composita, multa requies, alium siletium, mortis memoria, futurorum meditatio, vera sapientia, inordinatum nihil, nihil incompositum. Quisquis hic loquitur, summi se, breviter, modestè loquitur. Talis est natura luctus; sapere docet, & ad omnem modestiam ac frugem se componere.

Itaque longè: Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. Ex illâ modestiores, prudentiores, & sanctiores; ex hac petulantiores, stultiiores, ac nequiores prodium. Et quemadmodum corpus succi & sanguinis plenum, & suâ laborans obesâ mole, paratissimum morbis hospitium est: quod verò cum laboribus & fame luctatur, ad adversâ valetudinem tutum est; sic & animus inter delicias & tripudia enervatur, & in vitia pronissimus lascivit; at ille quem sollicitudo & mœror occupant, à vitiiis plerunque alienus, ad veriorum incurfu crescit, fitque vegetus.

Eccles. c. 7. vers. 3.

En ut afflictio & luctus levitatem omnem, & quidquid est immodestiam, coercet; ideo Deus & luctum & afflictionem in nos immittit, ut nobis velut aviculis aliò avolaturis alas præsecet.

Et quid negamus? Nostra contra nos conscientia testatur: maximam partem nimium vivaces sumus; ardent in nobis cupidines & affectus indomiti: quia verò Mortificationem, ut canis Nilum, paratissimè libamus, juvat nos optimus Deus, & vel reclamantibus ingerit salubria, atque in eum modum nos molestiis ac miseris exercet, ut magis magisque cicures ac compositi, & ad bonam mentem induendam faciliores reddamur. Atque o si cognovisses, & tu, quare tibi hoc utile, sic sensim mori, ut vita subtrahatur vitiiis. Mala profectò quæ nos hic premunt, ad Deum ire compellunt. Bona est oratio, sed cum jejuniis & elemosyna: bona est Oratio, sed cui juncta est Mortificatio. Vtrunque suavi magisterio docet Patientia gymnasium. Et hoc sanè Sanctiorum omnium ardens affiduumque fuit studium, partim precibus mollire

DEVM, partim quotidianâ hac morte frangeret se ipsum. Hoc discamus, & in Patientiæ gymnasio multum profecimus. Addo quod dicta firmet.

§. V.

Constantinus Imperator verè Magnus Byzantinos non felici prælio aggressus, nec sine suorum clade, fatigatus ac mœrens ex acie redit. Iamque dies in noctem ibat, cum Imperator multum de diebus quid ageret, obrutu assiduo suspexit cælum, illudque caëdis suspitibus vocavit ire vota. Et en auxiliare prodigium.

Dum Constantinus tam pius ac sollicitus in altum oculos tollit, scripturam è stellis observat, in hæc verba signatam: *Invoca me in die tribulationis, & eruam te, & glorificabis me.*

Ad omen hæc sublime principio non nihil expavit Cesar. Ed mox pavore in lætitiâ vertente, avidissimè oculos eâdem viâ remisit ad cælum, ubi iam altum vidit ostentum, expressam è stellis crucem, & circum eam hæc omnino verba: *In hoc signo vinces.* His è cælo taciturnis vocibus animatus Imperator, paucis post diebus in aciem contra Byzantinos denuo exivit, & illustri victoriâ potitus est, simul & Byzantium expugnavit. Ab his caëstibus prodigiis majori deinceps veneratione Crux esse coepit.

Quisquis, ô homo, tuis miseris turbaris, erige vultum, suspice cælum, & exhortationis divinæ conceptissima verba perlege: *Invoca me in die tribulationis, & eruam te, & glorificabis me.*

Te ipsum vince, Deumque tibi precibus concilia, & quidquid hostium occurrerit, de facili superabis. Hic Augustinus sollicitè monet, ne fortè cum Deo expositus, dicâsque: *illi speraverunt, & liberasti eos; ego speravi, & dereliquisti me: & sine causâ credidi in te, & sine causâ nomen meum scriptum est apud te, & nomen tuum scriptum est in me.* Hoc nec orationem sapit, nec mortificationem, sed impiam contra DEVM exprobrationem.

Tu si sapias, dic potius quod idem Augustinus suggerit: *Tu es ipse Rex meus, & Deus meus. Tu es ipse, non enim mutatus es. Tempora mutata video, creator temporum non mutatur. Tu me soles docere, tu me soles regere, tu mihi soles*

subvenire. Tu refugium factus es nobis, Domine, ut nasceremur, qui non eramus: tu refugium, ut renasceremur, qui mali eramus: tu refugium ut pasceres desertores tuos: tu refugium, ut erigas & dirigas filios tuos: tu refugium factus es nobis. A te non recedimus, cum libera veris nos ab omnibus malis nostris, & impleveris nos bonis tuis. Bona dâs, blandiris, ne fatigemur in viâ. Corripis, cadis, percuis, dirigis, ne aberremus à viâ. Sive ergo blandiris, ne fatigemur in viâ, sive castigas, ne aberremus à viâ: Domine, refugium tu factus es nobis.

Sic precari docet patientia. Optimè dixit Chrysostomus: *Oratio merces est calamitatum: orationis adjutivum, jejunium est. Efficacissimè rogat, qui seipsum illi, quem rogat, mortificatione crebra sacrificat.*

CAPVT IV.

Afflictio docet Prudentiam, & Modestiam.

Fvit è civibus Cesarimontanis in Belgio vir laude dignissimus: Hic filii ad scholas ducturus primis litterarum elementis erudiendum, ut serium se patrem monstraret, ita rem aggressus est. Integrum scoparum fascem, velut ludimagistro munus, sub pallium accepit, & ad filium: *Adestum puer, inquit, ad scholas duccendus es. Scholarum tunc Rector fuerat Nicolaus Steeger, vir egregius; huic unâ cum puero hic civis se sistens: Tibi domine, inquit, hunc filium meum trado, optimis disciplinis imbuendum, illumque tuæ curæ commendatissimum esse cupio. Quod si minùs morigerum se gerat, virgis, obsecro, ne parcas, & cum*

dicto pallium reduxit, obtulitque bene magnum virgarum fascem, addiditque liberali sponcione: *Quod si has consumpseris, alteras è bonam frugem edecare. Narrat hoc celeberrimè è divi Francisci familiâ ecclesiastes Philippus Bosquier, qui tunc puer in eodem illo Houdano gymnasio litteris studebat.*

Salomon de indole puerili differens: *Stultitia, inquit, colligata est in corde pueri, & virga disciplina fugabit eam.* Christus gymnasiarchus sapientissimus, cui nostra indoles perspectissima est, ut infantiam nobis ac petulantiam excutiat, non parit virgis, flagellat enim omnem filium quem recipit, imò ut Siracides loquitur, *assiduât illi flagella.* Sed hoc inde fitis sic flagellatis emolumentum est, stultitia in illorum corde colligata virga disciplina fugatur. Ita Prudentiam, & Modestiam, seu Humilitatem discunt, uti iam ostendimus.

§. I.

At primò quidem Prudentiam nos docet, correctio. Hebræus vates Ezechiel animal vidit admirandum, quod hominis, leonis, aquilæ ac bovis quadruplex vultus insigniebat. Cùmque hoc idem iteratò vidisset, pro bovillo, Angelus Cherubici vultum vidit substitutum. Quid hoc rei? Quid bovi cum Angelo, cum Cherubino? Non idem, dices, animal fuit, sed aliud. Imò verò idem fuit. Testis Ezechiel ipse: *Ipsum est animal, inquit, quod videram juxta fluvium Chobar.* Quâ igitur ratione frons bovis, in faciem Cherubicam migravit?

Hebræus idiomate Cherubim, idem est, quod Magister, quod cognitionis, ac scientiæ multitudo. Ecce res; jam mysterium evolvimus. Bos præcis symbolum laboris, cuius patientissimum est animal, nam & curribus, aratro, & rhedis jungitur, ad arandum, ad trahendum, imò etiam ad triturandum habilis, vera laboriosus, si hominis effigies. Atque huic tali bovi Spiritus divinus faciem Cherubicam assignat, quâ præceptorem laboriosus & multæ experientiæ gnarum monstrat. Et rationem audi à Siracida: *Vir in multis expertus cogitabit multa, & quæ multa didicit, enarrabit intellectum.* Hic certè Siracides experientiam è plurimis afflictionibus acquisitam laudat, nam ipse sui optimus interpres: *Qui non est tentatus, ait, quid scit?*

Ex his satis liquet, Afflictionem non tantum æternæ voluptatis, sed etiam Christianæ Prudentiæ matrem esse. Afflictio faciem Sapientiæ in mœnus tradit. Suo id exemplo firmans Siracides: *Multa, inquit, vidi errando, & c. Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa: dum scilicet prudentiam quæro.* En ut frontem bubulam aboleat Cherubica; en ut experientiam ab ærumnis hausam comitetur prudentia! Ex iis quæ quis tolerat, & seipsum, & alios, sed & Deum nosse incipit, dum rerum fluxarum vanitatem, ingenii humani varietatem, inconstantiam ac mutabilitatem sortis; dum deceptiones ac fraudes innumerat, dum miseras & clades infinitas cogitat. Atque hinc paullatim discit reprobarè malum, & eligere bonum. Quisquis non sapius velut lana pectine ferreo pexus est, quid scit nisi otiari, & delitias sectari? Verissimum est etiamnum illud Annæi: *Melius in malis sapimus. Felicitate corrumpimur.*

Iobus quæstionem maximè seriam ponens: *Sapientia, inquit, ubi invenitur, & quis est locus intelligentiæ? Sibi, inquit, hæc respondet: Nescit homo pretium ejus, neque invenitur in terrâ suavitæ viventium. Profectò actiosa illa sapientia, quæ digito monstrat, quanti caduca, quâti sint æterna, non reperitur in ædibus quas Abundantia & Opulentiâ beant, ubi bachanaliam vivere quotidiani moris est, hinc Abundantiæ & Opulentiæ, Incuria, Stultitia, Insania cognatæ Deo semper sunt proximæ. Enimverò quid stultius, quàm rerum vilissimarum*

Niceph. l. 7. c. 59 post med. Bapn. ex 80 tom. 3. An. 318.

Psalm. 49. vers. 15.

Psalm. 49. vers. 15.

Aug. 10. 8. in Psalm. 43. post inimi. mihi p. 158.

August. loco citat.

Aug. 10. 10. serm. 4. De Verbis Domini su.

Chryl. ho. 3. de Pat. Iobi. & hom. 5. in Matt.

Phil. Bosq. De Care. Bapt. con. 2. mihi p. 60. Præv. c. 21. vers. 15.

Heb. c. 12. vers. 6. Eccli. c. 30. vers. 1.

Ezech. c. 10. vers. 15.

Quid significet Cherubim. Bos præcis symbolum laboris. Hominis faciem Cherubicam assignat. & c. Eccli. c. 34. vers. 9.

Ibid. v. 12.

Ibid. v. 12. & c. 13.

Isai. c. 7. vers. 15. & 16.

Seneca epis. 95. Sibi. Iob c. 28. vers. 21. & 22.

Greg. in illud Tobii. rum lucro lætari, & æterna bona perdere? Gregorius id asserens: *Tanto, inquit, verius stulti sunt, quanto majora perdentes in minimis lætantur.*

Seneca l. de beata vita c. 7. & 8. Quod Romanus Sapiens de virtute dixit, idem affirmari potest de hac ipsa, de qua loquimur Prudentiâ, seu Sapientiâ: *Altum quiddam est, regale, invictum, infatigabile, nec satietatem habet, nec penitentiam, immortalæ. In templo eam invenies, in foro, in curia, pro muris stantem, pulcherrimam, coloratam, callosas habentem manus. Sapiens Hebræus meliore spiritu calefens: Virga, inquit, atque correptio tribuit sapientiam.*

§. II.

IN Tobia oculorum tenebras fel piscis emendavit. Fellica calamitatis amaritudo nobilissimum & certum pharmacum est ad marcetent illum ac hebetem visum restituendum, qui non videt quam omnis vita sit misera, brevis, errorum plena, ærumnarum referatissima, morti semper proxima, momentis casura; qui non videt quam sollicitè ac laboriosè melior & æterna vita sit quærenda: ad hæc, inquam, oculorum caliginem abstergendam non est potentius, non est salubrius collyrium, quam Afflictio. Siquidem homo afflictus & æger tandem in se descendit, & ipse sibi objicit: En fallacias Mundi: hoc præmium ab illo est; hæc sportulâ suos clientulos mundus donare solet; hoc ambiebas, hoc jam habes ut nactus: tute tibi hoc intrivisti, tibi exedundum erit. Et nunquid jam vides, jam sentis, quem & fecerem, & amarorem post se relinquitur turpis voluptas? quæ citò implet, & tædio est, & post primum inperitum marcet, & sæpe cum maxime delectat, extinguitur. Sed nunquid jam tandem vel experientiæ credis? Te hæcænus Achillem esse autumabas, & inexpugnabilem hocæm, qui etiam provocare auderet adversa: Nempè talis es, ut video. Vix tangeris, & cadis. Tunc ille magnanimus & patientis, tu fortis ille ac constans, qui cum Petro & vincolorum & mortis societatem jurabas, jam levi flatu dejiceris, jam hoste vix viso jaces. Hæc sui ipsius ad se ipsum in afflictione cohortatio est.

Videte obsecro, ut fel istud afflictionis oculos caligantes corrigat, ut clausos aperiat & diducat! Hieremias vates hoc ipsum dilucidissimè confirmat his omnino verbis: *De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudit me. Hinc illud à beato Gregorio verissimè didicimus: Oculos quos culpa claudit, pena aperit. Hinc etiam ærumnosus cum Hieremiâ rectè dixerit: Ego vir videns paupertatem meam in virgâ indignationis ejus. Castigasti me. & eruditus sum quasi juvenculus indomitus: quia tu Dominus Deus meus.*

Non raro miseri ac miserabiles sumus, & quod omni miseriâ miserius est, miseros nos esse ignoramus, eumque inter hostes numeramus, qui nos miseriâ annumerat. Hac in re par illis factimus, qui negant ardere domum suam, quam diu ignem intra penetranam, posse sopiri credunt: at ubi flamma per fenestras vi eluctata, jam etiam in tecto grassatur, tum denique vicinorum auxilia implorantur; res amplius dissimulari non potest; incendium ipsum loquitur: ita nos tum deum in adversis sapimus, cum ea ferè sentimus. Ita, *Isai. c. 28. sola vexatio dat intellectum aulicis. Nam & Siracida teste: Pungens oculum deducit lacrymas, & qui pungit cor, profert sensum. Siquis subitâ contumeliâ petatur, aut injuriâ lædatur inexpectatâ, aut calamitate quavis aliâ ex improvise percellatur, hæc tempus est sui ipsius experiendi, hæc elucet quam ille repentinâ clade percussus homo sit mitis, quam patiens, quam modestiæ ac veræ Humilitatis memor. Et quamvis paululû offendat turbetque, tamen si sapit, mox animum recipit, sensumque punctus elicit; monstrat patientiam, mansuetudinem, exerceat, exhibet modestiam. Nimirum,*

A Flagella & doctrina, inquit Siracides, in omni tempore sapientia.

Annæi Senecæ scripta pleraque omnia divinum quid spirant, cedro & auro exaranda: inter hæc tamen primas sibi & palmam videntur ea vindicare, quæ ab exilio ad matrem Helviam sunt missa. Adeo Romanus hic Sapiens tunc magis sapuit, cum minus que solarentur, ad manus habuit. Ita discipuli in Patientiâ gymnasio quotidie proficiunt, fiuntque prudentiores plagis. Verbera erudiunt. Sic & piscator læsus sapit, si que prudentior post ictum scorpil. Ajunt piscatorem prædæ nimis avidum, sagenæ præproperas manus iniecisse, sed à latente scorpil percussum dixisse. In postertum non tam præceps verriculum invadam, sapiam ictus.

Non aliter nobis ratiocinandum. Nam ubi sanato calamitatis vulnere, impatientiâ nos peccasseprehenderimus, mox in nosiplos versi dicamus: En bubale ferox & impatiens, quem te geobas in hac afflictione, quam delicatum & impatientem! Videbaris cælo detracturus Lunam, ita furebas. Hæccine Christiana patientia est? sic cælum aspiramus, & vel acus punctiunculam horremus, levissima quæque recusamus pati? Quare deinceps alium te postabis, magis memor patientiæ.

§. III.

LEges Mosi tradidit Deus inter tonitrua & fulmina, dum mugiret cælum, & ignes jaceret: quo illud significabatur, ad divinas leges nunquam nos attentiores esse, quam cum calamitarum fulmina in nos ruunt, cum grandine diversarum cladum infernuntur; hic arrectis stamus auribus, nôque omnia facturos amplissimè pollicemur. Ergo fac jam sanus, quod facturum te recipiebas ægrotus. Nam si Deus tam formidabilis est cum legem dat servandam, quanto erit formidabilior, cum nô servatæ rationes pollet.

Hic libet quærerè: Quoties, obsecro cælestes delicias æternasque voluptates, quoties inferorum ignes ferèd atrentè que meditamur? Heu raro, & perfunctoriè. Quando igitur ipsi vix inquam in hæc seriâ & salubria cogitationem intendimus, Deus incuriam nostram commiseratus in gymnasio Patientiæ hæc nobis cogitanda subjiciens: *Huc, inquit, animum defige, ac cogita, ô homo, si te morbus non gravissimus sic excruciat, & quomodo torquebant damnatorum dolores æterni? Si unicus deus verminans dies, nõc tæque panè ad insaniam affligit, qui sæviet in desperatissimos illos captivos vermis conscientia? Si podagra, si calculus, si colica hominem in molli lectulo sic excruciant, quomodo cruciabit ignis æternus, flamma nunquam extinguenda? Cogita, ab, cogita; quidquid jam pateris, aciculæ punctiuncula est; merissimus oculus est; quidquid te jam cruciat. Qui vero poterit habitare de nobis cum igne devorante, cum ardoribus sempiternis?*

Eam subinde nobis persuasiohem induimus, ut dicamus: Nequeo ultra hunc hominem sustinere; hoc amplius tolerare non possum; quis hæc diutius ferat? Et quomodo sustinebis, mi homo, damnatum omnium & diabolorum societatem, quomodo feres cruciatu assiduos, maximos? Si Deus sic punit in locotenia, quomodo punit, ubi non est spes misericordiæ? Igitur quotiescunque ureris, & ægrè tibi est, cogita, & dic tibi ipse: En specimen inferorum, sed plane pictum! en gustulum gehennæ, sed profus mitissimè! improbos illic alii sepeliunt uruntque ignes, quod pateris, suave est ad æterna supplicia collatum. Mature igitur discere sapere, & intelligere.

Siracides hoc ipsum optans: *Quis, inquit, superponet in cogitatu meo flagella? Siquidem hæc tantum sentire parum*

Cur Deus leges Mosi tradidit inter tonitrua & fulmina.

Isai. c. 33. Qui vero poterit habitare de nobis cum igne devorante, cum ardoribus sempiternis?

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

Es. li. c. 13. Superponet in cogitatu meo flagella.

parum est (quis enim est, qui ea non sentiat?) nisi & cogitationem intendamus, & dolores nostros brevissimos cum illis sempiternis aequo ratiocinio comparemus, denique fateamur, nostros & luctatus ad illos umbram esse & somnia.

Quemadmodum verò Deus in Patientiae gymnasio, gehennae lacrymas nobis offert praelibandas, ita felicitatis aeternae delicias ingerit gustandas. Nam bonae mentis homo, ubi tot molestiis ac miseriis, tot moribus ac doloribus arserit, cum Paulo ingemiscens:

2. Cor. c. 1. vers. 8.

Supra modum (dices) gravati sumus, supra omnem virtutem, ita ut tadeat nos etiam vivere. Quid ergo proximum est? Ad te, mi Deus, toto pectore suspiro; tua domus & valde tuta, & ampla nimis est, à qua tædia, miseriarum, dolores, & arumna omnes exulant, nullus ibi Morbis aut Morti locus est: voluptates illic merissimae & aeternae.

E diverso hinc apud nos mera tædia, mœrores merissimi; omnia luctus & dolor occupant. Quare, mi Domine, corporis mei tugurium (si tamen debita poscam) impelle ad rivum, nil morde; ruat hoc, modo ego ad te migrum. Ad rivus Babylonis fat diu lamentis paduli; cithara mea ad salices suspensa jam pridem conticefecit; caelestis mihi Sion in animo est: Ad te, Deus, cupiditate rapior inexplebili.

Atqui hoc sapere est, hoc intelligere. Ita nos Patientiae gymnasium docet Prudentiam.

§. IV.

Vti Prudentiam, sic & Modestiam, seu Humilitatem docet Patientiae gymnasium. Qui sui despicentiam in hac scholâ non discit, nusquam discet.

Cyr. Deus praecipit Moysi ut magnum in sinu mitteret.

Mosi olim Deus praecipit, manum in sinum mitteret; misit, aut ubi eam retraxit, leprâ infectâ reperit. Quid hoc novi prodigii? Ecce nam non augustius miraculum patratum est, quod saltem horrore non esset? Theodoretus ad hoc quaestionis: Mosen, inquit, divinum Numen monuit, ne tanti dus populi futurus, se insolenter efferret, sed in humilitatem submitteret. Nam illâ manu ingentia patratum erat miracula: ne igitur eam venerabundus exoscularetur velut prodigiorum auctorem, leprâ foedatam Deus objecit, ut Moses tot editis à se mirandis operibus, diceret nihilominus: Non manus nostra excelsa, sed Dominus fecit haec omnia.

Deu. c. 32. vers. 27. Sene. ep. 59. post mod. Plutarch. in Alex.

Rex Macedo Alexander cum in Indiâ vagaretur, & gentes, ne finitimis quidem satis notas, bello vastaret, in obsidione cuiusdam Urbis dum circuit muros, & dum imbecillissima moenium quaerit, sagittâ ictus, diu perledere, & incepta agere perseveravit. Deinde cum represso sanguine, fidei vulneris dolor crederet, & crus equo suspensum paulatim obtorpisset, coactus abfistere: Omnes, inquit, jurant, me Iovis esse filium, sed vulnus hominem esse me clamat. Nimirum iam homo es, Alexander, qui te paulò ante suscitabaris esse Deum.

En, quàm facili negotio in Patientiae gymnasio discamus alas submittere, & cristas ponere. Quisquis hinc discipulum agit, modò non penitus sit indocilis & stupor, de rebus suis omnibus hoc demum pronuntiat: Opes quidem mihi sunt, nec deest plurimorum favor, adest rerum agendarum gratia, auctoritatis magnae sum, encomiis & honoribus afficior, in caelum evehor: Sed hem, quoties ego in terrâ repo? quàm multa hominem esse pronuntiant, illinc euras, hinc morbi, istinc miseriarum infinitae me vellicant, & quid haec omnia clamant, nisi hominem esse, fragilem, mortalem, malis omnibus obnoxium!

Chrys. 18. 9. hom. 10. ad pop. Ath. med.

Eleganter Chrysothomus de Orbe hoc inferiore disserens: Deus, inquit, non tantum mirabilem & magnum fecit Mundum, sed & corruptibilem, & marcescibilem. Quod in Apostolis fecit, hoc & in toto

Mundo. Quid autem in Apostolis fecit? quoniam si-Deus permittit Apolos in continuis laboribus esse ne Dij haberetur. gna multa faciebant, & miracula magna & mirabilia, ipsos tamen continuo flagellari permittit, pelli, in carcerem detruendi, corporis morbis affligi, lapidari, crucifigi, in continuis & tribulationibus. Ne scilicet non homines sed Di haberentur, qui signa supra hominis conditionem eherent. Atque ideo etiam Apostoli a- grotorusti morbos curarunt, & ipsi aegrotarunt; mortuos ad vitam revocarunt, seipsos à morte non libera- runt. Quid miramur? habemus thesaurum in vasis fictilibus, quae collisive levissimo franguntur. Hinc & Apo- stolorum aliqui in morbis paene continuis. Nam Timo- theo vinum modicum permittitur, propter stomachum & frequentes infirmitates. Trophimus Mileti relinquitur infirmus. Epaphroditus usque ad mortem infirmatur. Quales Apostoli, dicat quis, sunt hi viri, quos non lug- gestus, sed lectus & morbus detinet.

Deus permittit Apolos in continuis laboribus esse ne Dij haberetur.

2. Cor. c. 4. vers. 7.

1. Tim. c. 5. vers. 23.

2. Tim. c. 4. vers. 20.

Philip. c. 2. vers. 27.

Sed norit iste, in gymnasio Patientiae Humilitatem ante omnia sanctissimis quibusque viris, ipsis etiam Apo- stolis discendam. Sic, inquit Bernardus, Pauli extol- lencia per carnis stimulos reppicitur: sic Zachariae infidelitas lingua obligatione multatur. Sic per gloriam & ignobilitatem sancti proficiunt, dum inter singularia dona quae recipiunt, communi hominum vanitate pulsati se sentiunt, ut dum per gratiam supra se aliquid cernunt, non obliviscantur quod sunt. Sicut enim medicus non solum unguento, sed igne utitur & ferro, quo omne quod in vulnere sanando superfluum excrescit, fecerit & irat, ne sanitatem, quae ex unguento procedit, impediatur: sic medicus animarum Deus, huiusmodi anima procurat tentationes, immittit tribulationes, quibus afflictâ & humiliata, gaudium veritatis in luctum.

Bernard. de gradib. Hu- mil. & Su- perb. gra. 1. Superb. sint mihi pag. 975.

§. V.

Quidquid ergo tolerandum veniat, submittamus nos in omnibus divinae ferulae. Nemo dixerit:

congruum est in ad- versis non iniquè se castigari agnosceret.

Atqui ego tam gravia non merui; extra culpam sum, inique patior. Impie, damnatae voces. His longè meliores sunt: Ego quidem iuste punior, nam digna factis recipio; & quamvis mihi non videar, hoc quidem tempore, & ob hanc noxam tam rigidè puniendus, nihilominus quod res est, malum commerui millies. Itaque nunquam non iustissime punior, idque semper meo bono, sic enim periculum mei facio, me nosse disco. Siraicada verbum est: Vir in multis expertus cogitabit multa.

Ecclesi. c. 34. vers. 9.

Ille Romanorum terror Annibal, Suidâ teste, septemdecim annos sub dio egit, bellicis cladibus exercitissimus dux, & qui non immerito de se gloriarus: Me senem, aiebat, aetas & jam secundae, jam ad versus res ita erudierunt, ut rationem sequi quàm fortunam malim. Non temerè incerta casuum reputat, quem fortuna nunquam decepit. Ego humanae infirmitatis memor, vim fortunae reputo, & omnia quaecunque agimus, subiecta esse mille casibus scio. Quod si secundis rebus deâ quoque mentem Deus daret, non ea solum quae evenissent, sed ea etiâ quae evenire possent, reputarem: satisque eorum documenti in omnes casus sum. Liceat igitur cum Secundo exclamare: O Plinius in quavis utile est ad usum secundorum per adversa venisse. Sed Panegy- d' quàm etiam Christianum & Modestiae congruum est, in adversis non iniquè se castigari agnovisse.

Suidas viro- rum, mihi p. 82. Liv. lib. 10.

Egyptii proregis fratres aeculabantur furti (vt supra demonstravimus) nam in os illis obiectebatur: Scyphus quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus. Potuissent illi obducere: Nequaquam fures sumus, nec calumniam istam ferimus, infantes profus arguimur. Sed ego, viri, refricite memoria, longè plus quàm mille scyphos sublegistis. Plagiarii estis, Iosephum ipsum furati: idque ante viginti tres annos, non meministis? Grande hoc & turpe plagium est omni supplicio vindicandum. Hic fratres Iosephi quamvis ut- cunque

Part. 1. c. 6. §. 8. Gen. c. 44. vers. 9.

cumque rudes homines, reos se facti cum laude : Deus, inquit, invenit iniquitatem servorum tuorum : en omnes servi sumus domini mei. Sed & illud præclarissime dixerunt : Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum.

Sic & nostrum quisque in adversis omnibus & sentiat, & loquatur : Merito hæc patior, merito, meritissimò.

In Patientiae gymnasio, & principium, & medium, & ultimum est Humilitas: sine Humilitate nihil discitur, nihil retinetur, nihil proficitur. Ut hanc discamus ante omnia, beatissimos illos dies assidue cogitemus, quibus inter triumphos cantabimus : Letari sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala: Deus quos non affligit, hos aut odit, aut tanquam ignavos, nec ad discendum idoneos præterit.

CAPVT V.

Afflictio variè utilissima, & plerumque quæ nocent, docent.

Hebronis rex David minime beneficiis affectus à Deo, ne ingratus mereretur, exclamavit: Bonum mihi, Domine, quia humiliasti me. Cur verò potiora obliviscitur, cur non agit gratias quod pedum scepro, stramineum pileum coronâ regiâ mutat, quod ab ovibus, in solum evehctus, à pecoris custodia ad purpuram transierit? hæc, inquam, amplissima gratiarum actione dignissima fuissent.

Equidem rex David illorum minime oblitus, singulare, ingens beneficium censet ex opitione regem se factum, at longè majus æstimat, quod è rege Deus medicum se fecerit, ut profusus fuit, cum fugeret Absalonè filium. Hoc beneficium majus omnibus visum est, de hoc amplissime gratias agens: Bonum mihi, ait, quia humiliasti me. Dixerit Ioseph Pharaoni, Bonum mihi quia exaltasti me: dixerit Ruth suo Bozio, Bonum mihi quia ditasti me: dixerit Esther conjugii regio, Bonum mihi quia coronasti me: dixerit Machabæus Assuero, Bonum mihi quia honorasti me: dixerit Tobias Angelo, Bonum mihi quia illuminasti me: dixerit Naaman Elisæo, Bonum mihi quia mundasti me: dixerit claudus Petro, Bonum mihi quia sanasti me: dixerit Lazarus Christo, Bonum mihi quia ad vitam revocasti me. At rex David inter maxima beneficia reponens: Bonum mihi, ait, quia humiliasti me: Bonum mihi, Bonum omnino. Nam hoc mihi longè utilius, ideo & charius, quam si aureos à te montes accepissem. Cur hoc, obsecro, huic regi tã Bonum? Ut discam justificationes tuas. Hæc tenus, ait, cælestis curiæ stylum non satis intellexi, quid divini juris esset, ignoravi: nunc demum Iureconsultus fio, sed in Academia Patientiæ. Hic nemo ductus, nisi humiliatus. Bonum itaque mihi, ô Domine, quia humiliasti me. Iure merito David maximas refert gratias, non quod ditatus & exaltatus, sed quod humiliatus sit. Humiliatus, (sic loquamur) & afflictio homini longè utilissima est. Afflictio Fortitudinem & Fidelitatem, Afflictio Commiserationem & Absinentiam, Afflictio Orationem, & Mortificationem. Afflictio Prudentiam & Modestiam, exactè docet, ut jam demonstratum est.

Addimus: Afflictio homini non nimis impatienti universè utilissima est, ut verum sit illud: Quæ nocent, docent. Hoc Græcus apud Herodotum testatus: Mei casus, inquit, fuerint quidem ingrati licet, mihi tamen exitere disciplina. Quæ nocent, docent. Quod Græci tam breviter, quam eleganter dicunt, παύνηματα, καὶ διδάσκαλα. A plagis sapiamus. Atque hoc ipsum paulò uberius demonstrabimus.

§. I.

Iobus admirandam Dei Providentiam dilatans: Tob c. 26. Qui ligat aquas, ait, in nubibus suis, ut non erumpant prævenerit deorsum. Divine providentiæ est aquas aëreas claudere, & velut panno aut veste constringere ne diffundat. Harum aquarum vehiculum nubes, & instar equorum venti sunt, qui alveos illos per orbem quaquaversus trahunt. Quod si Deus has aquas uno impetu in terram præcipitari sineret, plus equidem obessent quam proficerent, sed quia stillatim & guttatim defluunt, secundo illas plu terram irrigant. Si contingerit aquas, ait Tobus, omnia succubunt, & si emiserit eas, avertet terram, sicut in diluvio, cum dimissa agmine factò præcipites ruebant. Sic igitur providentissimus Deus illam aquarum molem temperat, ut eam non penitus detinendo agris subtrahat, nec subito emittendo agros suffocet: medium tenet.

Aquæ in divinis paginis symbolum sunt Afflictionis. Hinc psaltes regis dixit: Intraverunt aquæ usque ad symbolum animam meam. Quæmadmodum Deus pluvias sic Orbi temperat, ut nec illarum defectus noceat, nec copia (nisi cum punire vult noxas) sic & labores omnes ac dolores nostros ita modificatur, ut non desit exercitatio, ne torpeamus, nec tamen omnis intercidat consolatatio, ut succumbamus. Atque hoc regius vates petit: Non me derelinquas usquequaque. Non rogat non derelinqui, non vexari, non affligi: hoc unum deprecatur, non omnino non usquequaque deseri, quod noxii suis meruisset. Quod si nimbium Deus vehementer & repentinum effundat, qui terræ opimitatem videatur destruere, cogitandum id poenæ loco fieri. Hoc ipsum tamen bono nostro futurum est. Bonum nobis erit, cum etiam hoc modo humiliaverit nos, Deus. Quæ nocent, docent.

Quædam arbores adeo tenaces sunt fructuum suorum, ut non facile quidquam dent, nisi vi auferantur. Ejus generis sunt nuces, amygdalæ, quercus, has si quis leniter ut piros aut prunos concutiat, nihil impetrabit; & non tantum non fructus sed nec folia colliget, ideo baculis, fustibus, saxis in eas pugnandum est, ut quod dare nolunt rogatæ, dent percussa.

Arboribus & nos mortales simillimi sumus; fructus nostri, actiones nostræ sunt cum pietate susceptæ. Deus hos fructus ambit, hos exigit, non aspere, non vi, sed humanissime ac peramanter; hos fructus millies petit: Fili, honora Dominum, & valebis: præter eum verò ne timearis alienum. Fili mi, ne obliviscaris legis mee. Audi fili mi, & suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitæ. Serva mandata mea & vitæ præbe, fili mi, cor tuum mihi, & oculi tui vias meas custodiant. At quoniam bonus Deus his precibus plerumque parum impetrat, vix ulli ex hac fructus decidunt, cogitur saxis & fustibus arbore quatere, ut vel sic speratos reddat fructus. Conscientia quidem sapius monet, monent & incondita, monet Angelus Custos, monent alii, sed ea est hujus arboris contumacia, ut ne sic quidem fructus optatos præbeat. Ergo, non ægrè ferens, ô mea arbor, si durius tecum agatur. Ita Deus cum Hebræis egit: Tradidit eos in manus gentium, & dominati sunt eorum, qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimici eorum, & humiliati sunt sub manibus eorum. Ut ea quæ nocent, docerent. Quo igitur jure saxis & fustibus indignetur arbor? si sponte daret, quod æquissime petitur, à verberibus immunis ageret.

Naaman leprosus acerbè excædit, quod Elisæus vates tam tenuiter responderet. Itaque Iordane spreto reverti in Syriam decrevit. At famuli hunc suum dominum ita placarunt: Pater, es frem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras, quanto magis quia nunc dixit tibi: Lavare, & mundaberis. His rationibus inducitur, Deus,

Gen. 4. 44. vers. 16. Gen. 4. 42. vers. 21. Sine humilitate nihil discitur. Psal. 89. vers. 13.

Psal. 118. vers. 71.

Afflictio- nis utilitates.

vers. 8. Cur Deus aquas liget. Tob c. 12. vers. 15. Psal. 68. vers. 2. Ita D. Am- brosius id explicat.

Aktiones nostras Deus exigit humanissime, Prov. 6. 7. vers. 1. c. 4. v. 10. cap. 7. v. 2. Quis non impetrans tenetur nobiscum durius agere, Psal. 105. v. 41. & 42. Vt ea quæ nocerent, docerent.

4. Re. 6. 5. vers. 13. Sualioni famuli Naaman sanatur & lepra.

Deus in Iordane lavit, ut iustus erat, & lepram excussit.

Sic omnes carmitates ferre patienter debemus pro caelesti beatitudine.

O utinam sic persuadeamur; idem nobis non de corporis, sed de animi valetudine ac salute obtinenda dicitur: Esti rem standem dixisset vobis Deus, certe facere debuisset. Nam tanti est beatitudo aeterna, ut si juberemur vel ipsos inferorum cruciatus aliquanto tempore tolerare, certe non diu hic delibendum, sed sine omni cunctatione promptissime tormentam illa perferenda essent, modo benefuturum esset animo aeternum. Imo si caelestis beatitudo centum annos non excederet, quidvis tamen potius annis plurimis hic tolerandum, quam illa negligenda esset. Ita etiam si post centum annos Tartari flammæ sopirentur, satius tamen foret, jam quilibet pati, quam futuris se suppliciiis servare. Quanto magis nunc quavis alacriter perpetienda, cum ea quæ patimur, brevi tempore, momento transvolent; tam præmium verò quam supplicium aeterna sunt.

Chrysostomus 4. homil. 2. in c. 1. ad Coloss. mibi pag. 112a.

Pigrum nostram hic opportune stimulas Chrysostomus: Quid dicit homo: Ad regnum vocatus es, inquit, ad regnum filii Dei: & oscitabundus es foras, ac desudam more scalps. & torpes? Si namque singulis diebus vel in mille mortes inspicendum fuisset, an non omnia ferre oportebat? Atqui principatus gratia nihil non faceres: cum verò consors futurus sis regni unigeniti Dei, non objicies te velle mille gladius? non insilies in ignem? Esti stud nandum grade quidquam fuerit.

§. II.

Num. c. 19. vers. 9.

Deus olim edici iussit: Colliget vir mundus cineres vacca, & effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam, & in aquam aspersions, quia pro peccato vacca combusta est. Voluit Deus cineres ad lixivium fundendum colligi, nec à quovis hominum, sed à mundo, nec eos in latebras negligenter abjici, sed loco mundissimo reponi. Cur cineres honorantur affecti? Ut immundis essent in aquam aspersions.

Cui Deus in Ver. Testamento voluit cineres esse in tanto honore.

Afflictio magni facienda. Job c. 9. v. 30. & 31.

Hic, o Christiani, solerter attendite, quare hoc afflictionis lixivium fit faciendum: quod quidem mordax, sed purgatis sordibus aptissimum est. Inter mortales nem o sordium expers. Sacerdissimus Iobus: Si locutus fuero, inquit, quasi aquis nivis, & susserim velut mundissime manu mea, tamen sordidus ininges me, & abominabuntur me quasi menta mea. Ergo & Iob lavandus? quid jam de aliis dicendum? At verò quod ignis est metallo, quod lima ferro, quod spuma Batava panno, hoc mortalibus est afflictio; purgat, eluitque sordes.

Dan. c. 11. vers. 33. & 35. Ibid. v. 35.

Daniel vates Hebraeus ingentes calamitates prædicens: Ruent in gladio, inquit, & in flamma, & in captivitate, & in rapina dierum. Quare obsecro tanti mali causa? Vi consentur, & eligantur, & dealbentur, usque ad tempus præsumunt; quia adhuc aliud tempus erit. Hoc ergo calamitatis lixivium nos sordibus purissimos prædicat, eligitur, & dealbamur. Ita prorsus quæ nocent, docent. Bonum nobis, quia humiliat nos Deus.

Psalm. 31. vers. 4.

Beatissimus rex David; Convertere sum, inquit, in arumna, dum configitur spina. Peccati vepres adeo animi illius vulnerarunt, ut erinaceus hibi visus sit, spinis ac telis undique confixus. Hinc tatus in animo doloris sensus, ut eum nec regia dignitas, nec immense opes, nec universæ voluptates poterint mitigare. Adeo acerbe rex David sentiebat, Deum à se offensum esse: Peccati foeditatem tantopere perhorrescebat, ut retro asperissimum cilicium velut mollissimas Scythicarum mustelorum pelles induerit, inediam se cruciaret, lacrymis vinum miscuerit, iisdem & lectum laverit, preces suspiriis ac gemitibus distinxerit.

O si & nos peccati teterrimam luem iis oculis, quibus rex David, aspiciamus: Det Deus nobis trutinam quâ incredibile pondus peccatorum examinemus, nullius sane ponderis & nimis quæ leve vide-

bitur quidquid miseriarum est & afflictionum, quæ suo clauduntur sine; plumam discemus ad altissimum montem collatam, quidquid adversorum in hac vita occurrerit: lixivium mordacissimum non recusabimus, modo animi morbos eo perlanemus. Bonum nobis erit, si Deus humiliaverit nos.

§. III.

Hierosolymis Probatice piscina fuit, ubi pecudum immolandarum carnes abluebantur. Ad piscinam, stagnum hoc quinque erant porticus: quas omnis generis morbi, ulcerosi, & deploratæ valetudinis homines ingenti numero complebant, & expectabant stipem è caelo, quam statò tempore tulit Angelus, qui aquam movebat, ut primus qui post aquæ motum descendisset, valetudinem reciperet.

Elegans hic Mudi typus, & verissima illius effigies. Est mundi Quid enim Mundus nisi ægrotorum innumerorum effigies, diversorum? Ut autem tot pessime affectis hominibus medela fieret, venit Magni consilii Angelus, & undas turbavit. Equidem mirandum illud, tot Hierosolymis pellucidas, puteales, crystallinas, dulces fluxisse aquas, Deo tamen placuisse in cœnosa, putri, turbida aqua, quam vari pecoris lanæna, quam pili & sanguis occisarum animantium infecerat, valetudinis donum valetudine collocare. An non illustrius fuisset miraculum, in Iordane potius, aut in odorifero rosato, quam in fœcumento & foetido stagno sanari? Videte, Christiani, quàm longe alia sint Dei atque hominum iudicia: Animum Deus lavari vult non aquis Hierichuntinis, aut Damascenis, non nardum Italicam, aut Pæstanam rosam redolentibus, sed in undis quas ipsemet cruenta cruce turbavit, in falso miseriarum mari, in vasto calamitarum Oceano. Hoc balneum nostrum est, hæ nostræ sunt Thermae; ita lavamur. Deus olim Hebraeis ad impundorum expiationem aquas aut cinere, aut sanguine mistas præscripsit. Non alio flumine mens humana melius lavatur: cruenti fontes nobis saliant è crucifixi vulneribus; cineræ mordacitatis lixivium quotidiana nobis vita subministrat. Ad hæ scaturigines sospitantur animo, hæ sordes ponimus, hæ vires recipimus. Sed à Solymæa piscinam nondum abeo.

Cum ergo Servator Hierosolymis illam ipsam, quam diximus, templi porticum subiret, maximum ægrotorum numerum invenit, sed non nisi unicum ex omnibus sanavit. Dixerit hic quispiam, quàm parvus beneficiorum Dominus! sanare omnes potuisset verbulo. Sed cur, oro, tantum uni valetudinem restituit? An ut faceret quod piscina, quæ uno tempore non nisi unum sanitate donavit? Atqui hoc ipsum quaerimus, cur Deus infinite misericors & potens, cui placuit vim sanandi conferre stagno, non ægrotos omnes illos sanari voluerit? nam uti sol mitissimis suis radiis innumeros quotidie beneficus est, sine damno sui, ita nec se his conditor damnus faceret, tametsi morbos & miseras plurimorum simul valetudine & felicitate commutaret. Respondemus: Sol amœno jubare suo collustrat omnia, & allucet suaviter, nisi nubes impedimento sint: Nubes densissimæ peccata sunt: his nubilis misericordiae sol excluditur. Huic malo Hieremias illacrymans: Opposui, ait, nubem tibi ne transat oratio. Noxarum multitudo sapissimè in causa est, quo minus è miseris nostris omnibus emergamus. Quod ad amnem Solymæum Christus unicum duntaxat è morbo recreavit, fortassis id erat, quia ceterorum neminem eo beneficio dignum invenit. At fuerint omnes sceleris puri, & vitæ prorsus integri, cur unicus solium ad sanitatem pervenit? Respondemus denovo: Ita eis expediebat; bonum illis erat sic humiliari. Non omnibus omnia conveniunt. Multa mille hominum ægrotant, qui si commode valerent, ad inferos certatim

In quaplacuit Deo collocare, nis doni collocare.

Quare Deus ad tantum è tanto magno ægrotorum sanavit.

Resp. 1.

Thoren. c. 3. vers. 44.

Resp. 2.

certatim properarent; jam verò cum in morbo sunt, ad cælum tendunt.

Verissimè, quæ nocent, docent. Bonum tibi, bonum mihi, ô Christus, bonum aliis innumeris, quia humiliat nos DEVS. Ludimagister scit, quod cuius suorum discipulorum expedit, Quoties extrema calamitas, initium fuit salutis? Quoties iactura, maximi lucri origo exiti? Ita non rarò cum Themistocle dicendum: Perieramus nisi perissemus.

Bombyces serici textores, beatos credimus, cum bombycinam habeant domum, & laborem quieti simillimum. At si rem penitus inspicimus, comperimus sepulchrum esse, quod nos domum dicimus, & miseris vermes illos operis suo immori: ita sapissimè quod appetentia nostra utile ac iucundum iudicat, id noxium ac turpe deprehendit. Imò istud certissimum sit; cum appetitus adeo in rem aliquam calet (nisi redita in DEVM feratur) peccati turpitudinem subesse. Hinc Christus ea quæ nobis utiliora sunt, plerumque liberaliùs tribuit: Ad Patientiæ scholam omnes invitans, non item ad Mundi gloriam: Si quis, ait, vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me, non in amicum, viridarium, sed in foetidum Calvaria clivum.

§. IV.

Cur Christus in rupe Thaboræ tres solum ex Apostolis admittit: & in monte Golgotha immensus populus admittitur? Servator Orbis gloriam suam in rupe Taboræ assquantulum explicaturus, tres solum ex Apostolis ejus rei conscios admittit. Cur non aliquot centurias civium Hierosolymis evocavit? Cur saltem non omnes Apostolos ad id spectaculi assumpsit? Longè alia sunt Dei, quam hominum consilia. Vt Christus in cruce crucentus aspiceretur, immensus populus spectatum admittitur est, ut autè in Taboræ gloriosus cerneretur, vix tres charissimorum hominum adfuit. Nimirum prosperitas & gaudium vix ullis, crux & afflictio innumerosi solet prodesset. Ideo beatus Bonaventura navult cù Christo in montem Golgotha, quam in montem Tabor ascendere. Ita prorsus quæ nocent, docent.

Romæ olim à patiente Virgine anno centesimo sexagesimo septimo, M. Aurelius & Lucius Verus milites omnes lauro coronatos esse voluerunt, publicè lætitiæ testandæ. At unus Christiani sanguinis miles, lauream corollam pò vertice, sed brachio tulit. Interrogatus quid solus ille in publici triumphis morè peccaret? Respondit, non decere Christianum in hac vitâ coronari. In defensionem tam generosi dicti Tertullianus libri edidit, de Militis coronâ. Quo scripto facundè traditur, prudenter militem egisse. Verè non decet Christianum, nisi spinis coronari, neque enim aliter coronatum est caput nostrum. Heu quam malè conveniunt gyplata, & delicata membra cum spinoso, vulnerato, cruento capite!

Hyponensis Præsul Augustinus Iacobus, Apostoli verba expendens, Ecce beatificamus eos, qui sustinent. Sufferentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis. Ne ideo, inquit, patienter sustinerent temporalia mala, ut sibi hoc restitueretur, quod recepisse legimus Iob. Nam & illo vulnerè atque putredine salus factus est, & ei cuncta quæ amiserat, duplicata sunt restituta. Vt ergo non talem remunerationè speraremus, quando mala temporalia pareremur, non ait, sustinentiam & finem Iob audistis, sed ait: Sustinentiam Iob audistis, & finem Domini vidistis. Tanquam diceret: Mala temporalia sicut Iob sustinere, sed pro hac sustinentiâ non temporalia bona sperare, quæ illi aucta redierunt, sed æterna potius, quæ in Domino præcesserunt.

Hic igitur patientium est, ut patientiæ præmium speretur illic accipiendum, ubi non amplius erit quod patiamur. Plurimi tolluntur in altum, ut lapsu graviores ruant; E diverso DEVS plurimos lapsu ruere gra-

viore snit, ut eos in altum attollat. Plus hic tormenti, plus illic præmii.

In divinis paginis Bonæ mentis homo frequenter palmæ confertur. Audite cæcilem hortulanum loquentem: Dixi, ascendam in Palmam & apprehendam fructus ejus. Mi DEVS, quid opus ascensu, non tibi sat longa sunt brachia colligendis fructibus? tam facile est tibi superiores fructus carpere quam inferiores. Sed videte, obsecro, divini consilii sapientiam: Inferiores fructus arboris stans carpit olitor, dum ramos lentâ manu convellit trahitque: At verò superiores carpturus, ascendit & calcât arborem, & subinde arbori brachium frangit, ut fructu potiatur.

Hominem arbori collatum diximus; istius arboris fructus sunt piæ sanctæque actiones. Fructus superiores esse dixerim consummata virtutum officia, uti est singularis Humilitas, illustis Patientia, præsignis Charitas: hos fructus ut caelestis olitor acquirat, ascendit in arborem, eamque calcât, & ramos frangit. Hinc hominum iste quidem pecuniæ partem, hic aliquid honoris, iste brachium amicitia, ille voluptatis ramum perdit. Itâ prorsus dum hortulanus ille nos calcât, maturiora poma obtinet; ita nos excitatiùs agimus, ad pia magis fervemus, rebus divinis magis inlustimus. Ita sapissimè, quæ nocent, docent.

§. V.

Non rarò DEVS nos rebus omnibus circumflere & abundare vult, sed eam ob causam ut plus doleamus, quòd plura & chariora perdimus. Divus Bonaventura vel ideo etiam paradysum à Deo plantatum ait, ut protoplasti eo exclusi plus torquerentur, itaque peccatum suum acerbius odissent, & gravius detestarentur, quod se paradiso eiecisset. Voluit itaque ut Adam sentiret quanta perdidisset per culpam, quæreretque alia recipere per poenitentiam, ut qui amisisset paradysum, tantò contentius aspiraret cælum.

Sic etiamnum DEVS, sic hodièque milles agit. Exempli gratiâ: Filium dat parentibus formosum, docilem, ingeniosum, indolis optimæ, qui inter coevos adolescentes ad alteram tertiamque classem discendo felicissimè progreditur. Subitò hanc rosam mors carpit: adolescens maximæ spei in primo ætatis flore extinguitur. Heu quantus hic parentum luctus? Tacite illi secum cogitant, quod erubescunt dicere: Cur nobis DEVS hunc talem filium dedit, si tam citò rapere voluit? non jam antè afflictionum satis fuerit? nam hic mœstis cumulus debuit accedere? Omnino debuit, ô mei parentes, & eam ob causam natus est vobis filius, ut is præmaturè mortuus augeter quidem mœstitiâ cruciatum, sed & patientiæ præmium. An non dicitur Iosai hospitæ, tanquam exoratus, filium concessit, quem tamen mors brevè rapuit? Caeterum, videtur esse vulnus, at revera est vulneris remedium, venatio videtur esse malum, at sapissimè mali remedium est; An nescitis, quæ nocent, docent.

At ego homo sum, inquit, nec mihi peccus ferreum, aut æneum, aut chalybeum est: non sum ferendo tantos dolores. At ego te obsecro ne hoc dixeris: Gymnasti nostri præceptor exactissimè novit, quantum quilibet discipulorum possit capere: huic quinque versus, huic decem, aliis viginti ediscendos injungit, à quibusdâ totas paginas memoriæ vult mandari, ab aliis orationes bene longas idque uno die comprehendi jubet memoriâ: Omnium ille vires & ingenium perspectissimum habet. Fidelis Deus est, qui non patietur vos tentari supra quod potestis, sed faciet cum tentatione proventum. Audias dicentem sapius: Et quâ tandem ratione hic homo tam gravia potest perperis? ego sanè non possem. Divina hoc ei gratia præstat, quâ

Matt. c. 16. v. 24.

Cur Christus in rupe Thaboræ tres solum ex Apostolis admittit: & in monte Golgotha immensus populus admittitur?

Iac. c. 5. vers. 11. Temporalia bona pro malo temporalis non sunt speranda, sed æterna.

Cant. c. 7. v. 8.

Hominis fructus sunt piæ actiones.

Paradisus à Deo plantatus est ut protoplasti eo exclusi plus torquerentur.

Afflictio est mali remedium.

1. Cor. c. 10. vers. 13.

quam si haberes, & ipse posses quod possunt alii, quos miraris.

Chryf. 10. 5. bo. 67. in. m. h. pag. 362. Et hom. 66. pag. 358.

Optimè dixit Chrysofomus: Illic corona, ubi pœna. Vbi namque tribulatio, ibi & consolatio; ubi consolatio, ibi & gratia est. Vbi afflictio non est, ibi plerumque nec Deus est. Tunc enim, ait Chrysofomus, & anima purgatur, cum propter Deum tribulatur. Nam & fastum contrahit, & omnem excidit torporem tribulatio, & ad patientiam ungit, & humanarum rerum vilitatem revehat, & multam introducit sapientiam. (Nimirum, quæ nocent, docent) Cogita Salomonem: hic dum in curis & perturbatione fuit, illa visione dignus est habitus: ut verò nactus est delicias, in ipsum malitiæ barathrum delapsus est. Quid ipsius pater, quando mirabilis fuit, & gloriosus? nonne dum in tentationibus fuit?

Chryf. dicitur hom. 66. plurib. locis.

Demum, de se suisque aureus orator: Quid opus est, inquit, antiqua recensere? Si quis enim nostrum nunc discutiatur, quantum sit tribulationis luctum, videbit: nunc enim pace potentis recidimus & defleximus, & innumeris implevimus malis Ecclesiam: Cum verò pellebamur, & modestiores, & humaniores eramus, & studiosi negotii, & ad has conciones promptiores, & serventes ad audiendum. Quod enim ignis est auro, hoc & animis tribulatio, sordem alfergens, faciens mundos, claros reddens & splendidos. Hac in regnum introducit, illa verò in gehennam: quapropter hæc quidem est lata, illa verò angusta: propter hoc & ipse dicebat: In Mundo pressuras habebitis, tanquam magnum nobis bonum relinquens. Itaque si discipulus es, angustiam & asperam incede viam, nec agrè seras, nec indigneris. Non enim potest citra tribulationem, non potest citra tristitiam presens vita transmitti; Non est vita sine miseria. Tu neque paulo melior es, neque Petro, qui nunquam remissionem assecuti sunt; sed fame, & siti, & nuditate laborarunt. Si vis eadem cum illis assequi, quid contariam ambulas viam? Si vis ad illam pervenire civitatem, quæ digni sunt illi putari, illam perambulabam viam illuc ferentem. Non illic perducit remissionis via, sed tribulationis. Hebræus populus tamdiu modestus, quamdiu afflictus, tunc cepit insollescere, cum melius habere. Iudæi, ait Chrysofomus, dum luto fuerunt & operi lateritio alligati, miser erant & continue Deum vocabant; postquam verò libertate potiti sunt, nun mirabant, & Deum exacerbarunt, & se malis infixerunt invulneris. Ne adversis itaque castus frangamur, sunt enim correctio.

Ioan. e. 16. v. 33. Deus in mundo reliquit magnum bonum, presulias.

Idem hom. 64. mibi pag. 351.

Ergo centies ingeminandum: Sustine, mi Christiane, sustine, quæcunque tibi sustinenda veniunt; seu longa tædia, seu graves miseriae, seu quantacunque damna, sustine: Quæ nocent, docent.

§. VI.

DEVS in filio suo abusu declaravit, quæ ratione servos suos in hoc Orbe tractari velit. Nam si filium longè charissimum, unigenitum flagellari sustinuit, quanto minus famulos aut filios ad obsequium flagris subtrahet? Ah, quid negamus? propter illum inquieti, et furta propensi, in Patientiæ gymnasium in morigeri, ideo castigandi plagis paternis, ne suppliciiis vapulemus æternis. Tem cujulvis est dicere: Ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Ego autem non solum alligari, sed & mori in Hierusalem paratus sum, propter nomen Domini Iesu. Si ergo flagellato leone catulus timet, qui nes catelli verberato leone de tribu Iudæ, in mures à flagellis exhibimus? Utillissima profectò sunt nobis hæc verbera. Nam ubi pater filium castigavit, virgas fenestræ affigit, ut iis visis castigatus puer terreat, caveatque in posterum delinquere. At flagellaris introccs: Oculos tuos, quæso te, à teipso in IESVM innocentissimum transfer. Nam ut cum Domino tuo coroneris, cum illo pariter flagellaris, quæ vis innocens. Nostro bono sunt hæc omnia. Illi qui vis paratur vita sempiterna, necesse est, inquit Augustinus, ut hic flagellentur: Non vis flagellum? Non

Psal. 37. vers. 18. Ador. c. 21. vers. 13.

Aug. 10. 8. in psal. 37. mibi pag. 231.

tibi datur hæreditas. Omnis enim filius necesse est ut flagelletur. Vsq̄ adeo omnis flagellatur, ut nec illi pepercit qui peccatum non habuit. Si flagellantur filii, quid debent serare servi nequissimi?

Et in ps. 93. pag. 432.

En deses equus sculcra excitatur, en deslis à pulveribus inter verbera purgatur, en arbor percussa copiosior nucum segetem proferre solet: haud sanè dissimili modo & nos ad frugem rudimur verberibus. Plage jubent sapere: & quæ nobis nocent, docent. Gaudeat ergo Christianus in adversis, quia aut probatur, si iustus est: aut si peccator est, emendatur. Timeat quem Deus corrigere non vult in seculo, quia eum supplicio destinavit post seculum.

Aug. 10. 10. Appendice. serm. 20. in m. h. pag. 655. & 109.

Par est igitur ut magistrum optimum difficilia etiam docentem audiamus. Convenit ut grati simus tam amanti medico pro remediis etiam austerioribus. Non semper juvant lenia. In flumen alicui cecidisse frigore magno, causa sanitatis fuit; quorundam quartana febris discutula est flagellis, & metus repentinus animam in aliam curam avertendo suspectas horas fefellit, quasi non vocaverit ei vacare morbo. Et quam multos militia morbus eripuit? Quosdam, ne ad ruinam decus sua occurrerent, atrox tempestas detinuit; quidam, ne in piratarum manus pervenirent, naufragio cœcœcui sunt. Ita innumeros ad celum exiit dejectio & calamitas. Quæ de re prisici Patres sapienter & præclare, sed omnium præclarissimè, quem dixi, Hipponensem Præful Augustinus, qui hoc ipsum identidem auditorum suorum auribus infillans, divinè de hoc differit locis compluribus.

Seneca l. 6. de beneficiis. cap. 9.

§. VII.

ET re hominum ullus Dei flagellantis manum edèrit: Quod pateris, inquit Augustinus, inde plan- gis, medicina est, non pœna; castigatio est, non damnatio. Noli repellere flagellum, si non vis repellere ab hereditate. Noli attendere quam pœnam habes in flagello, sed quem locum in testamento. Quemnam quem diligit Deus, corripit; flagellat autem omnem filium quem recipit. Ille flagellatum recipit, tu dicit quia repellit. Videamus homines in filiis suis facere illud: aliquando jam desperatos filios dimittere vivere quemodo vident. Eos qui stem habent, flagellant: illos vero quos omnino viderint sine se & indomitos esse, dimittere ut faciant quod volunt. Tam quem dimittit pater facere quod vult, non vult admittere ad hereditatem suam, eum autem flagellat filium, qui ipsam hereditatem servat. Talis ergo filius, non sit rem vno sensu & pœneli, ut dicat: Plus amari pater meus fratrem meum, cui permittit facere quod vult: ego si me movero contra iustitiam patris mei, flagella invenio. Tu gaude sub flagellis: quia tibi servatur hereditas: quia non repellit Dominus plebem suam. Ad tempus emendat, non in æternam damnat. Illis autem ad tempus parcit; in æternam illos damnabit. Elige tibi; temporalem vis laborem, an sempiternam pœnam? temporalem felicitatem, an sempiternam vitam? Quid paratur Deus? Sempiternam pœnam. Quid permittit Deus? sempiternam requiem. In quo flagellat Deus bonos, in quo est in quo parcit malis, temporale est: Quod si Deus flagellat omnem filium quem recipit, sine dubio, quem non flagellat, non recipit. Si flagellari detrectas, recipi quare desideras? Flagellat omnem filium: flagellat servum, omnem, qui & unico non pepercit: Sit itaque maris pater, na super te, & si filius bonus es, noli repellere disciplinam patris tui. Quis est enim filius, cui non dat disciplinam pater ejus? det disciplinam, dum non auferat misericordiam, cadat contumacem, dum tamen reddat hereditatem. Tu si premissa patris bene agnovisti, non timeas flagellari, sed exheredari. Peccator filius designatur flagellari, cum sine peccato videat unum flagellatum? Ergo quisquis pro peccatis suis necessario flagellatur, sed ab eo si Christianus est, Dei misericordia non dissergitur. Plane si in tætas ieris iniquitates, ut repellas à te verberum verberatis, si repellas manum flagellantis, & de disciplina Dei indigneris, & fugias à parente cadente & nobis cum verberantem patrem pati, quia non parcit peccanti, tu te alienasti ab hereditate.

Aug. 10. 8. in ps. 119. m. h. pag. 478. & in m. h. pag. 478. & in m. h. pag. 478. & in m. h. pag. 478.

Psal. 93. vers. 14.

Tom. 10. serm. 105. de temporibus. 294. & 108. in ps. 79. 162.

Eod. tom. in ps. 88. pag. 401. & 402.

ab hereditate; ipse te non abiecit: nam si maneres flagellatus, non maneres exhereditatus. Misericordiam, inquit, meam, non dispergam ab eo, neque nocebo in veritate mea. Ab hoc enim dispergetur misericordia liberantis, ut non noceat veritas vindicantis.

Ergo (quod sepius, quod opportunè ac importunè inculcandum) Ergo mi Christiane, cum in varia precipitans mala, ne turberis, ne cadas animo, neque indigneris, & vel Augustino hoc credè: Flagellum contra peccata est medicamentum: flagellum Dei ad patientiam erudit bonos, Deus ad tempus emendat, non in aeternum damnat. Nec ista causa, inquit Augustinus, probatior occurrit, cur iusti homines labore plerumque in hac vita, nisi quia hoc eis expedit. Ita omnino est; quæ nocent, docent.

CAPVT VI.

Afflictio, & cruce omnia a Deo est, a quocumque demum illa nobis imponatur.

Epiphanius ad Acta eius a presbyteris Achaja scripta.

Crisostomus in Euang.

Fides in Patientia gymnasio necessaria est.

Ioan. e. 18. vers. 11.

Calicem Domini multa co-

Arorum expugnatio, caelestis curiae augmentum; ante omnia tamen calicem hunc reddit commendatissimum Paterna manus; ab illa est amarus, sed innumeris profuturus hic potus. Sic omnino est: Nullus mortalium nec spinula Christum potuisset laedere, nisi aeterna Patris Providentia & Sapientia id decrevisset, voluissetque a Christo tam immania tolerari. Ipsemet Servator: Sicut, ait, mandatum dedit mihi Pater, sic fecit. Et, Nomen sic oportebat Christum pati? Quisquis vim hujus argumenti capit, quisquis afflictionum suarum omnium auctorem Deum agnoscit, & toto id animo credit Deum ab aeterno voluisse, & etiamnum certissimo velle, ut patiat id omne quod patitur, hic sanè in ærumnis etiam gravissimis Dei Voluntatem amplectetur, divinam manum osculabitur, dicetque: Hoc omne quod patior, a Dei manu est, a Deo auctore est: igitur & promptè & placidè patientium est. Hic talis, hac veritate imbutus, nullis unquam miseriis (explorate affirmo) calamitatibus nullis succumbet. Neque enim adeo ingratum esse poterit, quod tam grata obulerit manus.

De Christo patiente Ioannes commemorat: Et bajulans sibi crucem exivit in eum, qui dicitur, Calvaria locum. Sibi bajulans, amplexus est crucem; quod ab hoc magistro didicit Andreas discipulus.

Cui princeps litteras aliudve porrigit, is litteras osculatur, quamvis fortasse sint modestissimæ; ita & Christus crucem a Patre traditam complexus est; ita & Iobus dixit, Dominus dedit. Sed videris errasse virorum optime, nam hoc tam amplum patrimonium jam perditum a parentibus accepisti, has opes tuâ industria congestisti, tantum pecoris tuopte ingenio acquisisti. Non erro, ait Iob, neque industria mea, neque parentes mei, neque meum mihi hæc ingenium dedit Dominus dedit, qui vel idèo etiam hæc omnia iure suo abstulit, quia dedit. Itane, Dominus abstulit? hoc quidem injuriosè in Deo videretur dici. Nam peccus omne Chaldæi & Sabæi abegerant: aut, si mali originem spectemus, Satanas rapuit hæc omnia; nam ille ignem precipitavit cælo, ille ventos excitavit, ille hostes ad rapiendum instigavit, ille domum solo æquavit; revera Satanas hæc omnia fecit. Ergo & Satanas abstulit hæc omnia. Sed in priore sententiâ persevera? Iobus, & vel millies repetit: Dominus abstulit, Dominus abstulit, ille ipse Dominus qui dedit: Non Sabæi, non Satanas, non Chaldæi abstulerunt, sed Dominus abstulit, idque merito, quia dedit. Nam nisi Dominus sciens & volens hanc Satanae potestatem fecisset, nemo mihi vel floculum ovillæ lanæ rapisset. Ergo Dominus abstulit, nam quod quis nutu impedire potest, sciens tamen volensque non impedit, id certè vult. Sic nulla proinde afflictio, nulla tentatio, nullum malum, calamitas nulla est quæ non sit a Deo, Deique providentiâ & voluntate.

Ioan. e. 14. vers. 31.

Luc. e. 24. v. 26. & 46.

Qui credit afflictionem miri nullis calamitatibus succubet.

Ioan. e. 19. vers. 17.

Vide quæ supra mi Lector, Heliothropii mensura. 1. c. 1. & 2. c. 15. c. ultimæ. Iob. c. 1. vers. 21.

§. I.

Petrus velut strenuus sui Domini propugnator, ut Christum ad Olivarum colles defenderet, gladium strinxit & Pontificis, servum auriculâ mutilavit. At illico Dominus: Mitte, inquit, gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? Quid hic ais, Domine, quid culpam in Patrem derivas? Calicem hunc longè quàm amarissimum, an non discipulus tuus Iscariotes, an non cum Annas & Caiphas, an non hunc ipsum Herodes & Pilatus, miserunt? Hi quinque pharisei merù absinthium, meram aboem, fel merissimum incoxerunt huic pharimaco, ab illis hic calix est. Quid ergo (dixerit Petrus) quid loqueris hic Domine? Calicem quem dedit mihi Pater. Audi sis, mi Petre: Hic calix ab amantissimâ manu mihi venit. Non licet hic nolle bibere; Pater propinat. Et quamvis multa sint quæ hunc calicem commendat, humanæ gentis reparatio, infel-

§. II.

Christus quadragintadie jejunium inchoaturus ducitur a Spiritu ut tentetur. Ita Mattheus: Tunc Iesus, inquit, ductus est in desertum a Spiritu ut tentaretur a diabolo. Spiritus divinus Christum ad omnia ducebat, ad preces, ad colloquia, ad conciones, ad miracula; singulariter tamen a Spiritu duci narratur, ut tentetur. Quid hic aliud oracula caelestia loquuntur, quàm homines Deo charissimos ad crucem, velut velatis oculis duci. Luminibus, inquam, plerumque obligatis ducimur, alioqui ad hoc macellum velut furiosi tauri ægerrius pertrahendi. En ergo filius Dei ad certaminis locum ducitur, ut impugnetur. Quæ igitur ille sunt voces nostræ: Diabolus hunc hominem advexit; hoc mihi diabolus infortunium curavit.

Matth. e. 4. vers. 1.

Homines Deo charissimi ad crucem ducuntur.

D 2

Satanas

Satanus hoc in me fulmen deiecit. Erramus, & fatui, erramus: stulta sunt hæc voces, & impiæ; sic emendanda: Dominus dixit, Dominus curavit, Dominus deiecit; nam Dominus fecit hæc omnia.

Cum Gedeon frumentum perticis flagellaret, Angelus ei assistens: Dominus tecum, inquit, virorum fortissime. Mox obduces Gedeon: Obsecro mi Domine, inquit, si Dominus nobiscum est, quomodo apprehenderunt nos hæc omnia? Vbi sunt mirabilia ejus quæ narraverunt patres nostri? Nunc autem dereliquit nos Dominus. Eo enim tempore à Madianitis Hebræi miserè opprimebantur. En ut humana ignorantia ridiculè & absurdè philosophetur: Si Dominus nobiscum est, quomodo nobis tam malè est? Quasi verò hæc calamitatum mala non æquè à Deo sint, atque felicissimi successus? Idcirco Angelus vadit, inquit, in virtutibus tuis & liberabis Israël de manu Madian. Perinde si diceret: Scias Deum à populo suo non penitus recessisse, licet in eum hostes immiserit. Terat vos Deus, & vestrum in se amorem explorat.

Ita prorsus morbum in nos Deus, & mille incommoda immittit, ut nostram in se fiduciam extirpet, ut nos ipsi nobis notiores fiamus. Sicut autem hosti, sic & morbo resistere licet (modò remediis non illicitis id fiat) cum nesciamus quamdiu nos Deus in morbo esse velit. Si captivo carcer pateat, cur non exeat? hoc non est carcerem effringere, sed oblatum beneficium non respicere.

Et quemadmodum centum aut ducentos captivos catenis ergastularius unicus facile compescit; nullus captivorum erumpet, licet vel Dædali alas habeat. Si quis verò catenam hinc solvat, carceris fores molitur; & evolet, non unus solum sed agmen licetorum insequitur, si fortè reprehendi possit è fugâ qui evasit.

Ita planè & hic ratiocinandum: Quos cacodæmones insequuntur, quos tentant, quos vexant & exagitant, ii certè inter cacodæmonis captivos numerandi non sunt. Ille vincus, captivus ille est, quem Luxuria, quem Invidia, quem Avaritia, quem Superbia vinculis adstrinxit. Hos tales cacodæmon non insequitur, hos velut suos securè possidet. Vbi horum aliquis revellere carcerem & erumpere conatur, mox Satanam & omnes satanæ satellites sentit adversarios, hunc hominum malorum plurimi persequuntur, hunc exagitant. Quinam igitur hoc malum omen videatur, multos pati vexatores, complures numerare hostes; cum certissimum sit: Omnes qui volunt piè vivere in Christo seu persecutionem passuros.

Ægyptius Rex Pharaon Hebræis juratè misatus est: Persequar & comprehendam. Hoc profectò non dixerat, cum eos luto merfos, & variè fatigatos, sed cum in fugam effusos cerneret. Idem hoc & hostes nostri faciunt: cum vitiorum luto mergimur, vix ultra in nos arma expediunt; cum salutem fugâ quærimus, hostilibus nos incurfionibus, saltè in terrere nituntur.

Eam ob causam Siracides præmonens: Fili, ait, accedens ad servitutem Dei, sta in justitiâ & timore, & prepara animam tuam ad tentationem. Vis Patientiæ gymnasium adire? Non ad quietem, non ad otium, non ad jucundam sessionem, sed ad plurimam tentationem te ipsum instrue. An nescis? ii qui in gladiatorio, in equestri, in luctatorio, in militari ludo exercentur, non sanè in molli pulvillo cum libello collocantur; sed huic quidem lanista ipse vulnus infligit, hunc equus excutit, hunc equis deiecit, istum antagonista sternit: hic infelici saltu crus frangit, ille luctando brachium luxat, huic caput rude contunditur, huic capulo dens eliditur, huic oculos hostili excluditur: omne genus incommodorum & vulnerum hic tolerandum est.

Ne quæso alia, ne meliora in Patientiæ gymnasio

Expectemus: non hic quies, non otium, non sessio cogitanda; & quemadmodum in illis quos dixi, equestribus, gladiatoribus, militaribus gymnasiis ipsi magistri suos tiroes & verberant & vulnerant: ita in gymnasio Patientiæ, omnis dolor & pœna, malum omne ab ipso gymnasiis rectore, à Deo est. Et ideo, prepara animam tuam ad tentationem. Non solum benigna, felix, carida, & bona, sed etiam infelix, atra, infamis, & infasta dies à Deo est. Quod Ecclesiastes aperitifimè pronuntians: Sicut enim hanc, inquit, sic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum justas querimonias. Deus enim consultò voluit, diem candidam, atram, secundis adversa apponere, & alterius vim atque acrimoniam permixtionem alterius retundere, quo hominum morbis & moribus salubrior fieret medicina. Propterea, in die bonorum, ne immemor sis malorum; & in die malorum ne immemor sis bonorum. Memento paupertatis in tempore abundantie, & necessitatem paupertatis in die divitiarum. Mane usque ad vesperam immutabitur tempus, & hæc omnia celsa in oculis Dei.

Attentissime igitur contemplemur, adversa nobis omnia provenire à supremo & æquissimo judice Deo. Non ergo ærumnarum postquam causam in non causam referamus, quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque à desertis montibus ærumnae veniunt, quoniam Deus iudex est; hunc humiliat, & hunc exultat: quia calix in manu Domini vini meri plenus misto. Et inclinavit ex hoc in hoc: veruntamen sex ejus non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.

Videte, Christiani, & animo penitissimo documenta hæc inscribit. Hunc solatur Deus, hunc affligit. Miseriarum omnium & afflictionum calix in manu Dei est. Dominicus hic calix vino mero meracissimo, sed tamen misto plenus est. Neque enim unius sed diversis generis vinum huic calici est infusum. Vinum nobile, cum non aqua sed vino nobiliori miscetur, ingentium sit virium. Ita vindicans Dei justitia varietate & multitudine peccatorum, velut diversis vini generibus abundat. Multi hominum ærumnas non solum magnas, sed & diversas perpetiuntur: his sanè vinum meracum, & tamen, quo dixi modo mistum propinatur. Sed bono sint animo; omnia etiamnum tolerabilia sunt & levia. Nam inclinat Deus ex hoc; modo huic, modò illi, jam Ioanni, jam Petro, jam Iacob calicem suum propinat: honorarius hic calix ad omnes transit; omnibus bibendum est, plus minusc, prout Domino placuit ab æterno; omnibus & singulis illud occiditur: Aut bibe, aut abi.

Hic autem summo sit solatio, neminem (hoc quidem tempore) ad ebibendas faeces adigi: sex ejus non est exinanita. Gravissima vindicantis justitiæ supplicia in supremi judicii diem servantur: Tunc, Bibent omnes peccatores terræ. Quidquid nunc patimur, momentaneum est, & levis tribulationis nostræ, ludus & jocus videri debet, ad illas amaritudinum faeces, quas improbis semper bibendas, nunquam ebibendas divinus furor ingeret æternum. Nunc, o Christiani, caliculos amariore læti perhauriamus; modò à forbendis faecibus immunes simus. Poculo, quod plerique horremus, vinum dominicum propinatur; calix quem averfamur, in Domini manu est; omnium peccatorum & calamitatum Deus auctor est.

§. IV.

Atque ut fundamento veritatis nitamur, audiamus objectus; est qui quærat: Si Deus malorum & peccatorum omnium auctor est, nūquid & peccatorum? Nam meus hic inimicus mentiendi; & conviciando in extremam me perniciem dedit, rem meam contra fas omne diripuit, nomen meum nequissimis calumniis laceravit, me ipsum cochleari, si possit, submer-

Vt nostram in se fiduciam extirpet.

Qui tentantur inter captivos diaboli numerandi non sunt.

2. Tim. c. 3. vers. 12.

Exod. c. 15. vers. 9.

Ecclesi. c. 2. vers. 1.

Lac. c. 11.

Ecclesi. c. 9. vers. 15.

Ecclesi. c. 11. vers. 27.

Ecclesi. c. 11. vers. 25. & 26.

Psal. 78. vers. 8. & 9.

Calix afflictionum in manu Dei est.

Et omnibus hominibus illum propinat.

2. Cor. c. 4. vers. 17.

Deus est submersurus. Num Deus horum est auctor? Est, mihi homo, est auctor horum: non quod illi Deus menti- & malori auctor. *Et calumniari praecepit: Nemini, Deus, inquit Si- racides, mandavit impie agere, & nemini dedit spiritum pec- canu.* Sed ajo amplius, si injurias, quibus ille te affecit, praeceptas illi à Deo dicerem, num dicerem male? Ita planè sanctissimus rex David loquitur. Nam cum il- lum improbissimus Semei verbis & maledictis, imò & saxis peteret, essentque in comitatu regio, qui lin- guam teterrimam ferro claudendam dicerent, Rex publicè suis omnibus edicens: *Dimitte eum, inquit, ut maledicat; Dominus enim praecepit ei ut malediceret.* *David.* Et quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit? Num ergo Semei nihil hic deliquit? Imò verò deliquit gravissimè. Hic quæso animum adverte, & sua veritati constabi- bit fides.

Cum regum sapientissimus David, nebulonem il- lum Semei soluta, & inermem cerneret, nihilominus tam intrepidè tamque constanter in se calumnias ja- ctantem audiret, mox in eam sententiam venit primam injuriæ illius originem, non à Semei, sed à Deo manare, qui tam improbi hominis maledictiam in sui supplicium & pœnam destinasset. Quoniam igitur modo Deus sibi hoc praecepit?

Adhibite animum, & rem cognoscite. Duo sunt in quovis peccato: Primum est, naturalis motus corpo- ris, aut voluntatis, aut simul utriusque. Alterum est, ipsa legis transgressio. Exempli gratia: frater fratrem calumniatur, civis civem occidit, miles domum incen- dit, fur mille philippeos auferit. Hic linguæ motus, le- talis ictus, ignis injectio, pecunie asportatio, Deo fiunt adjuvante, nam actiones naturales sunt, quæ fieri nisi opitulante Deo non possunt. Atque hoc primum il- lud est in omni peccato spectandum, quod certè Deus habet adiutorem. Illud verò alterum, ipsissima peccati natura est, cum ejusmodi naturalis actio contra rationem, contra conscientiam, contra divinam legem fit, & hoc Deus non vult, non jubet: nihilomi- nus perverfam hominis voluntatem, seu legis transgres- sionem & peccatum ordinat Deus in alterius pœnam, aut ad emendationem, aut emendationem, seu meritum amplius. Itaque auctor est Deus, ut res fiat; cum malum fit, providentissimus est ordinator.

Sic Deus Semei verba proferentem, lutum & sa- ra jacientem adjuvit (hæc enim naturales motus sunt) quatenus autem Semei malevolentissimam volunta- tem in suum regem exercuit, eatenus illam Deus non adjuvit, sed certè ordinavit in optimum finem, ut his calumniis peccata Davidis punirentur, ejusdem etiam patientia & submissio exerceretur.

Atque hoc in omnibus omnino peccatis, in injuriis omnibus videre est. Malum culpa Deus tolerat, & malum pena ordinat in finem optimum ad augenda merita, ad punienda peccata. Hinc famem, bella, pe- nem, elusiones, in India, depraedationes, injurias, inu- sinitas, ingentia scelera permittit, eaque simul ita dis- ponit, ut per hæc ipsa mala suam ille Bonitatem & iustitiam, Gloriam & Potentiam suam magis magisque Orbe patefaciat. Hac ratione Deus s malorum seu pœnarum omnium auctor est. Cujus rei testem Veri- tatem ipsa statuis.

Hebraeus Deus offensior: *Congregabo, inquit, super eos mala, & sagittas meas complebo in eis.* Ecce ego inducam su- per eos mala, de quibus exire non poterunt. En, Deus nos ma- lis onerat, Deus sagittis suis nos vulnerat. At nos ta- sentes sumus, telis & jaculis irascimur, quis telum & jaculum mittat, non attendimus: Ita pictor, cum ars non responderet, penicillo indignatur, ita scriba calamo, faber malleo, figulus luto culpam impingit, cum opus non succedit; ita nos obtretractores & æmulos, velut malorum nostrorum causam accusamus: sed erramus

largitè; non penicillus, sed pictor; non calamus, sed scriba, scriptura & pictura sunt auctores. Longè re- ctius hac in re Iobus sentiens: *Malus Domini, ait, tergit me: Non Chaldaeorum, non Sabeorum, non hostium aliorum, sed Domini manus me dejecit.*

S. V.

Ecquid hinc dubitamus? Siracida teste, *Bona & ma- la, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt.* Hoc ipsum loculentè asserens Michæas: *Qui descendit ma- lum à Domino, inquit, in portam Hierusalem.* Et ut cautio- res redderet quos monuerat: *Ecce cogito, inquit, super sa- bulum istam malum.* Nec aliter Amos: *Et ubi lenique malum erit quod Dominus non fecerit?* Atque ut exactissi- mè noverimus, hæc omnia pœnarum mala, & innum- meros puniendi modos à Deo divinæque Voluntate oriri, in memoriam reducamus, quoties Deus minimis animalculis hostes suos gloriosius longè quàm maximis exercitibus debellavit. Hic Dei mos est hu- manæ superbiæ coërcendæ, vermiculos, mures, pe- diculos, gires, aliisque fordidissimas bestiolas immit- tere, quæ non quinquillas hominum, sed mitras, dia- demata, purpuras extinguat, quæ principes, re- ges, Cæsares triumphant. Ita muscas, cimices, vespas, culices, ranas, cyniphes, locustas velut in aciem edu- cit, & totas his agminibus terras, totos populos sub- vertit.

Sapientia clamat: *Misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paullatim exterminarent.* Regi facti testan- tur: *Et ebullierunt villa & agris, & vari sunt mures, & facta est confusio mortis magna in civitate.*

Genebrardus Regem nominat quem mures cum conjugè depasti sunt, quod nepotes sibi commissos veneno sustulisset. Cuniculi urbem Hispaniæ, talpe ur- bem Macedoniæ, teste Plinio, devastarunt. Cum ille Christiani sanguinis sitientissimus Rex Persarum Sa- por Nisibin civitatem obfidiione premeret, Iacobus Nisibita Præsul, non militum, sed culicum atque cy- niphum exercitus à cælo exoravit. Hæc animalcula potentius in hostem, quàm Xerxis copiæ pugnarunt, nam cum equorum & elephantorum aures, probosci- des, nates à bestiolis illis assidue fodirentur, jumenta esserata, abruptis frenis, præcipiti fugâ eruperunt. Rex inops consilii re infectâ domum se recepit.

Haud aliter accidit cum Carolus Sicilia, Philippus Rex Galliæ Gerundam Hispaniæ civitatem occupas- sent, militum impietas nec templis, nec sacris ipsanis, nec sepulchris pepercit. Cùmque jam divi Narcissi quoque tumulo vis inferretur, mulcarum ingens exa- men provolvit, tantaque clade exercitum affecit, ut omnes effusè fugere sint coacti. Hodieque Hispanis proverbium est: *Sancti Narcissi muscas laceffere.* Quis tan- tas v. tantillis bestiolis subministravit? Cladium & calamitatum omnium auctor Deus s. Omne hoc ma- lum à Deo est.

Sed objicias: Quid si morbus me infestet, quem ab intemperantiâ nimioque cibo, vel potu provenire cer- to sciam, quâ ratione hoc malum Deo adscribam, cu- jus ego ipse causa sum? hic quidem morbus grandis mihi afflictio est, sed num is à Deo est? Est, Deo, est planissimè. Nam Deus ab æterno te flagellare decre- vit: pro flagello tuam arripuit intemperantiâ, quam æquè ab æterno previdit. Ita Deus te flagro cedit, sed tu ei lora præbuiti ad conficiendum hoc flagrum: In morbo te Deus esse vult, sed pro causâ seu instrum- ento morbi tuâ ipsius intemperantiâ utitur: Ita Deus a- lium injuriis vult affici; inimicum illius ut instrumen- tum adhibet. Eadem in omnibus aliis ratio est.

Quid tu jam, quid ille alius habetis contra hucere? Quid refert sive in tuâ, sive in alienâ culinâ dicas co- quere, modo dicas? quod si alieno damno sapere non

Duo sunt in quovis peccato.

Quid in peccato spectandum.

Deus s. malis onerat, Deus sagittis suis nos vulnerat.

Tob. 2. 19. vers. 21.

Eccl. 1. 11. vers. 14. Mich. 1. 1. vers. 10. Jer. 1. 1. vers. 10. Amos 1. 3. vers. 6.

Sap. 1. 12. vers. 8. Reg. 6. 5. vers. 6.

Genebrardus no 790. Plin. l. 8. c. 29. Evon. 10. 3. Annual. an. no 338. Theodoros.

Quomodo Deus possit esse causa nostri mali, quod per nos ipsos venit.

Gymnasium Patientiæ. Pars II.

42

non incipias, quid ægrè fers, si demum sapias tuò? Animum ergo ad patientiam compone: Tuarum, & omnium in Orbe afflictionum auctor est Deus: Sicut Domino placuit, ita factum est; ita fit, ita fiet, ita optime fiet. Noli timere; nec unicus quidem tui capitis capillus defluet, quin Deus id præviderit & voluerit.

Aug. ser. 4. de fest. mar. **Ecquid tibi deerit, si membra tua dilaceret inimicus, quando capillos tuos numerat Deus? Pharmacum, quod Pater porrigit, exhauri; quisquis Pharmacopæis fuerit: Calicem quem tibi Deus propinat, ebibe; quisquis famulorum illum infuderit. Quidquid ferendum est, tandem patienter feras, quamdiu Deus te illud ferre voluerit. Hic verus in Patientiæ gymnasio profectus est, hæc via ad vitam.**

§. VI.

Sed adhuc reluctaris & clamas: Ergone mei me cognati vexant? ergone mihi infulent ii, quos beneficiis ornavi? Sic meus mecum dominus agat, cui tot annis tam fideliter intersui? Itaque depressum me eant mediastini & hominum vilissimi? quis hoc ferat? O te albæ mentis hominem, & nimis quam rudem! etiam prima sacri gymnasi principia ignoras? An nefcis illud? *Non est verus pater qui patri non vult, nisi quantum sibi visum fuerit, & a quo sibi placuerit.* Talis exceptio non toleratur in Patientiæ gymnasio, Apage hinc istas voces: Patiar hoc, sed non ab isto, aut illo condiscipulo. Quem tibi præceptor assignaverit hunc tolerabis.

Emil. Chri. tit. l. 3. c. 19. in 20. 3.

Mos est in scholis, decusiones, è discipulis jubere, qui in ceteros potestatis aliquid habeat. Quod si puerorum quispiam contumacior decurioni recitare, aut scriptionem dare nolit, mox fronte serià magister: Quid tu superbulè, vis cristas tollere, mox ponas faxo: huic condiscipulo tuo recita, huic scriptionem da: aut scripti mei senties iracundiam.

In Patientiæ gymnasio Christus ejusdem moris retinens vult alterum alteri subesse, imò alterum ab assero etiam castigari, sed tamen ad sui nutus dictamen. Hic nos superbuli, exceptionibus plurimis uti solemus. Volumus recitare, sed non huic; scriptionem dare volumus, sed non isti; volumus emendari, sed non ab illo; crucis esse hujuli non recusamus, modò eam hic nebulo nò fabricet, modò illam hic veterator non imponat. Quid hoc? quæ ista insolentia est? tantos sibi spiritus sumere, & condiscipulis nolle se subicere? Hos mores præceptor non tolerat. Crux ferenda est, à quocunque fabricetur aut imponatur. Homo nequissimus potest esse crucis utilissimus faber. *Quid ad? tu me sequere, ait Christus.*

Mat. 23. mat. 22.

Simon Cyrenensis crucem constantè usque in supremum montem Golgotha defert: non excipit, non reclamationat; subdit humeros, imperia capeffit ab eis, quibus in eum jus nullum imperandi. Et quærat Semei? seditiosus trifur, bipedum nequissimus; **DEUS** tamen voluit, ut hic ipse potentissimo, sed & sanctissimo regi crucem imponeret ponderosissimam. Et videte: Rex David facinorosum hunc hominem, suum agnoscit condiscipulum, imò decurionem suum, à magistro constitutum: huic recitat, huic sese submittit.

Et quales, obsecro, decuriones erant in hoc gymnasio, Attila, Tamerlanes, Totila? Præceptor illos constituit, his erat recitandum. Tu Attila ab Orbe extremo advola, sitiens sanguinis & prædæ; rape, cæde, ure, vasta. Sævitia hæc Præceptoris Deo militabit; nec aliud quam excitatio Christianorum erit, qui vitis aut delictis immersi & sepulti.

Quid vos duo Vespasiani? Iudæam Iudæosque perditæ, capite, & excindite urbem sacram. Quo fine? Vos quidem gloriæ & propagandi imperii veltri gratia movetis arma: Sed erratis, revera lictors & satel-

A lites divinæ ultionis estis in impiam gentem, quæ sollicitatem suam cogitare non potuit, nisi Neronianis his thermis adjuva. Ite ergo principes Romani, & qui Christianos Romanæ jugulatis, Christi mortem in Iudæa vel insci vindicate.

Eadem prorsus ratio est cum omnibus inimicis nostris, qui me, qui te, mi Christiane, qui hos & istos, injuriis premunt aut invidiâ. Nos quidem ægrè ferimus, & querimur tales à Deo condiscipulos admitti, tales decuriones eligi, qui famæ, bonis, vitæ nostræ infidentur, qui nos perditos velint.

Sed ò cæci! cogitationes & judicia nostra plurimum errant. Quid enim referet, etiamsi nos illi velint perditos? Deus aliter longè cogitat. *Ægypti Prorex Iosephus coram fratribus suis multum trepidantibus clarissimè id pronuntians: Vos, inquit, cogitasti de me Gen. 45. malum, sed Deus vertit illud in bonum. Num Deo est possumus resistere voluntati?*

§. VII.

Sed cur, inquires, malorum operâ Deus vitatur? cur ipse non immittit clades? aut saltem per bonos administrat? Quid hæc operis curiosus homo? Constabit Deo vitæ facti sui ratio, etsi nobis de eâ nil constet. Pater in magnâ familiâ, interdum filium ipse castigat, cum servo id munus mandat aut pædagogò. Hoc & præceptor in scholâ facit: aut ipse fontem cædit, aut alteri cædendum tradit. Cur Deo non idem jus sit? Cur non ipse, cum ei visum; suâ manu nos verberet; cum aliter visum, alienâ? Nihil hic injuriæ est. At servus ille ipse visus est, & animum adfert nocendi? Nihil referet. Tu illo omisso ad animum respice jubentis. Pater enim exactor adstat; & nec unam quidem plagulam tibi superaddi sinet ultra præscriptum.

Ita magistratus reum capite plecti jubet: hunc ipsum hominem carere cane pejus & angue odit, malè que illum cædente forcipe lacerare, quam uno ictu sternere. Sed quia jussu magistratus exequenda sunt, caput illi decuit, non sine ingenti voluptate. Quid huic homini, obsecro, ardentissimè odium nocuit? non plus quam si eundem ardentissimè amasset, caput illi ademit, prout magistratus jussit, & nec hilum amplius nocere potuit. Ita planè, ita planè omnes inimici nostri, quavis extremè nos oderint, plus nobis nocere non poterunt, quam Deus illis sciens volensque permiserit. Luculentissimè hic commoneans Augustinus:

Noli timere inimicum, inquit, tantum facit, quantum accepit potestatem. Eum time, qui quantum vult, tantum facit, & in psal. 61. qui injustè nihil facit, & quidquid fecerit, justum est. Serviant propterea quantum voluerint, & quantum permisi fuerint peccatores: nam & in confirmat justos Dominus. Quidquid acciderit justo (Notate hæc, obsecro, notate studiosissimè) Quidquid acciderit isto, voluntati divinæ deputet, non potestati inimici. Quid sibi ergo psudat iniquus, quia flagellum de illo fecit pater meus? Ille assumit ad ministerium, me erudit ad patrimonium. Nec attendere debemus quantum permittat injustis, sed quantum servet justis. Tacit hoc Deus, quod plerunque facit & homo. A. liquando iratus homo apprehendit virgam jacentem in medio, forte quæcumque sarmentum, & cædit inde filium suum: ac deinde projicit sarmentum in ignem, & filio servat hereditatem.

Sic Deus de hominibus malis exercet nos, & de illorum infestationibus erudit nos. De malitiâ mali flagellatur bonus, & de servo emendatur filius. Sicut enim malis obest bonitas justorum, sic prodest iniquitas impiorum. Quod si ceperis tibi subrepere voluntas humana, dicens: O si occidat Deus inimicum istum meum, ut non me persequatur! O si posset fieri, ut non ab illo paterer tanta! Tam si perseveraveris, & hoc tibi placuerit, & vides, quia hoc non vult Deus, pravus corde es. Et qui sunt recti corde? Qui sic invenimur, quemadmodò inventus est Iob, Iob c. 1. qui vers. 20.

qui ait: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum. Ecce rectum cor.

Hec Augustinus sexcentis, millies, ter millies ingerenda vix tamen satis capiuntur ad imitationem. Ita omnino istum per illum castigat Deus caeditque, dein virgas in ignem mittit. Ita Hebraeos per regem Babylonis castigaturus: Servient, inquit, omnes gentes istae regi Babylonis septuaginta annis. Cūque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, quem velut sumentum in ignem excutiam.

Mir. 6. 25. 11. & 12. istae regi Babylonis septuaginta annis. Cūque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, quem velut sumentum in ignem excutiam.

Propterea omnes qui comedant te (o mi Christiane) devorabuntur, et qui te vastant vastabuntur, cunctosque praedatores tui dabit Deus in praedam. Te autem à vulneribus tuis sanabit, & obducat tibi cicatricem, ut Iobo, quem hostes & extrema paupertas altero tanto ditiores fecerunt. Tu tantum longanimis expecta tam venturum tibi auxilium, quam hostibus tuis, ni respiscant, supplicium.

S. VIII.

Sed Iobo sanctiorem hinc sisto. Dei filius, Orbis Servator non ab Angelis, non à Matre crucifigi voluit, sed suam sibi crucem imponi, in crucem attolli ab idololatriis sustinuit. Gens Hebraea ex omni gente selectissima, mille beneficiis ornata, instar filii unici amata, infamem hanc trabem benefactori suo repēdit: nec ille contradixit. Romani de euentu arbore illa, Conditorum Mundi suspenderunt: nec illi restitit. Iam cruce affixum omne genus hominum, & ipse crucis socius conviciatus est: nec ille conviciatus recessit. Quid dico, convicia non recessit? Pro his ipsis & preces fudit, & iis veniam petit. Hoc merito Ecclesia tantum aestimat, ut annuum patientis Domini IESU memoriam, his potissimum verbis venerentur: Respice, quaesumus Domine, super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Iesus Christus non dubitavit manibus tradi nocentium, &c. Tolerabile videri potuisset, si Mater aut Angelum mortalium innocentissimum clavis confixissent ligno. Mater dixerit: Ego illi corpus de meo dedi corpore: Dixerint & Angeli: Nos illi ad cunas accinnimus, & necdum praemium accepimus. At verò impuros hoc idololatrias, hoc gentem charissimam in suum Dominum mōliri, & Dominum à suis hoc pati, verè ad hostes patientiae specimen est: Non dubitavit manibus tradi nocentium. Nemo se membrum dicat, qui suum hoc caput in mari neglexerit. Appositè Gregorius: Cur, inquit, asperum creditur, ut à Deo homo toleret flagella pro malis, si tanta Deus ab omnibus pertulit mala pro bonis.

Christus in passione non convicia non recessit, sed pro crucifigebatibus veniam petit, ideo

Ecclesia annum passionis Christi memoria quaeratur.

Greg. p. 3. pastoral. 23. ad Romanos.

Queri in afflictione error turpissimus.

Chryso. 10. 1. ad Rom. 2. ad Rom. 1. ad Rom.

lædimur, quotiescunque lædimur. Verissimum est illud Ecclesiae promissum: Nulla navis nocetbit adversitas, si nulla nobis dominetur iniquitas.

Quid verò mirum est in animo nostro tam nihil esse quietis, cū in eo tam parum sit patientiae & taciturnitatis? nec ingrata silentio, nec adversa patientia possumus concoquere; undique intrachabiles. Et tamen hanc omnem culpam in nostros adversarios derivamus; Si isti abessent, dicimus, sanctiores essemus. O ridiculi mortales! Si nos ipsi nobis non deessemus, adversariorum nostrorum nequitia, non tantum non deteriores, sed longè probiores nos redderet. Perditiō illis laureas rapuissent. Potuit Valerianus Laurentium craticulā torquere, Christum illi & caelum extorquere non potuit; potuit Arrianus furor Athanasium terrā marique persequi, sed lacerare non potuit, cuius virtutem persequendū auxit, & illustravit.

Doctè Origines: Ita, inquit, in hoc mundo sunt omnia Origines disposita, ut nihil profus orosum sit apud Deum, etiamsi malum illud sit. Maius enim Deus non facit, tamen cum ab aliis inventam possit prohibere, non prohibet, sed cum ipsis à quibus habetur, vitare eā ad coeissas necessarias. Ita Deus nullius peccati, penarum omnium auctor est: nec ab eo nos lædimur, sed bono nostro corrigimur.

Doctè Origines: Ita, inquit, in hoc mundo sunt omnia Origines disposita, ut nihil profus orosum sit apud Deum, etiamsi malum illud sit. Maius enim Deus non facit, tamen cum ab aliis inventam possit prohibere, non prohibet, sed cum ipsis à quibus habetur, vitare eā ad coeissas necessarias. Ita Deus nullius peccati, penarum omnium auctor est: nec ab eo nos lædimur, sed bono nostro corrigimur.

S. IX.

Hic mihi Amanum & Mardocheum considerate: Aman regio favore insolens, magnificus, ferocis, atra sibi visus est vertice ferire, cuncti servi regis flectebant genua, & adorabant Aman, sic enim praeceperat eis Imperator. Sic Aman velut gallus in suo sterquilinio plurimū potuit, voluitque etiam à Mardocheo, perinde ut ab aliis adorari. Pone pileum, Iudae, flecte genua, dextram suaviare, Amanum adora. Grave fuit Mardocheo, à se hoc exigi, quod salvā religione illasāque conscientia praestare non potuit: live Amanus acū pictos in veste Deos gesserit (ut aliquorum mens est) live haec adoratio divini quid habuerit; certè hoc officii genus, videbatur negandum homini. Idcirco Mardocheus sincerissimè Deum compellans: Domine, inquit, Domine rex omnipotens, in ditioe enim tuā cuncta sunt posita, & non est qui possit tuae resistere voluntati, &c. Cuncta nosti, & Deus, quia non pro superbia & contumelia, & gloria cupiditate fecerim hoc, ut non adorarem Aman superbiū. (Libenter enim pro salute Israel, etiam vestigia pedum ejus deosolari paratus essem) sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem.

Hoc exemplo instruimur, homines etiam nequissimos, omni genere humanitatis, benevolentiae & obsequii demereri, omni observantia colere, omnem eis reverentiam, idque non fictè, adhibere; atque hac ratione non honore solum eos complecti, sed etiam paratum esse coram ipsis procumbere, eorumque pedes deosolari. Emendandae sunt cogitationes illae & voces pessimae: Hic meus hostis, homo malignus, obreptator, invidus: non possum non odisse illum, qui nec animo nec oculis admitti dignus est, quia nequam est intus & in cute; nec arare cum illo nec fodere volo: Novi Simonem & Simon me. Paucius ista, quisquis es, paucius: Praeceptor in gymnasio Patientiae hunc hominem tuum esse iussit decurione, cui sublis. Quid tu jam hic iure conqueri habes? Si sapias, dices: Libenter etiam vestigia pedum ejus deosolari paratus sum.

D 4 Idque

Osee. 13. tua Israel ex te, non ex hostibus tuis; tibi tuam impatientiam imputa, non tuis adversariis.

1. Petr. c. 3. vers. 13. mo læditur nisi à seipso. Docti, Aureliani, Nerones, Domitiani, Diocletiani fortissimos heroas Vincentios, Sebastianos, Mauritos, Tiburtios, Georgios occidere potuerunt, lacerare non potuerunt. Læsisset, si caelestes illis laureas rapuissent. Potuit Valerianus Laurentium craticulā torquere, Christum illi & caelum extorquere non potuit; potuit Arrianus furor Athanasium terrā marique persequi, sed lacerare non potuit, cuius virtutem persequendū auxit, & illustravit.

Origines. 2. 3. in 1. Niam.

Esch. c. 3. vers. 2. C.

Esch. c. 13. vers. 9. C.

Homines etiam nequissimos demereri.

Idque tanto promptius, quanto facilius est Deo, vices subito mutare, ut Amani decurio fiat Mardocheus, dicatque cum imperio: Amane, recita, recita.

Videte mutationes mirissimas. Dum Aman a rege proximus inmensas opes, copiosam familiam, numerosam prolem, fortunam benevolentiam, regios favores jactat, jamque panem imperat caelo, a rege addicitur patibulo. At Mardocheus jam refti addictus, repente regis vestibus amictus, equo regio impositus, diademate cinctus, per celeberrimas urbis plateas ductus Amano velut famulo praecedente & clamante, *Hoc honore condignus est, quemcumque rex voluerit honorare. Pro Superi! quae haec tam subita, tam monstruosa mutatio!* Hic Dei mos est. *Facile est enim in oculis Dei, subito honorare pauperem.* Mardocheus jam laqueo paratus, in folium; Amanus jam folio vicinus, in patibulum attollitur: Ita, m' Amane, aedificium quod hosti struxeras, ipse habita; surcam quam inimico erexeras, ipse conscende, teipso eam orna. Tam severè Deus in illos animadvertere solet, qui non portare crucem, sed inimicos suos in crucem elevare cogitant; ita subito fors vertit. Gladius ab ipsa cervice revocatur, laqueus a gula jam frangenda reducitur; Mardocheus suo carnifici Amano superstes est.

Quapropter amemus crucem, & a quocunque illa nobis imponatur, ferre illam non terestemus. Summus aut ubi, servus an dominus nos exagitet, non refert; refert, quo jubente aut permittente id fiat. Durum est quidem ab iis vexari, a quibus id minime expectes. Sed sanctissimi quique hominum hoc miseriae genus sapienter tolerant.

Iobus & Tobias a suis uxoribus, a cognatis suis irati; conviciis & maledictis lacerati, convicia, & ma-

ledicta non retorserunt. Ignatius martyr nobilissimus, decem leopardis morigerum se praebuit. Nam cum Antiochia Romanam duceretur, decem milites custodes habuit verè leopardos non homines, quos & ipsa beneficia esse rabant. At hoc Ignatium non terruit. Nam iniquitas illorum, ait ipse martyr, doctrina mea est. Ita prorsus adversarii nostri, doctores nostri sunt; plurimam nobis sapientiam instillant vel invitis. Nec male inimicos vocem aurifabros, qui coronas nobis fabricant non quidem aureas, nec gemmeas, sed caelestes & sidereas.

Quocirca rectè asserimus: *Cruce perferenda est a quocunque imponatur. Quae omnia beati Augustini oraculis configno. Non tibi, ait ille, videantur felices qui florent ad tempus. Tu castigaris, illi pariter: forte tibi castigato & emendato filio haereditas reservatur. Evigila ergo in hanc vocem: Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: Sit nomen Domini benedictum. Injusti erant qui saxa Iob putrescentem sedebant: & tamen ille suscipiendus flagellabatur, illis puniendus placebatur. Deus v's judicio suo reservat omnia. Boni laborant, quia flagellantur in filii mali exultant, quia damnantur ut alieni. Saevit quidem inimicus, sed non proficiet in eo. Quid est ergo quod affligit? Exercebit, non nocet. Proderit saeviendo, quia in quos saevit, coronantur vincendo. Quid enim vincitur, si nihil contra nos saevit? Aut ubi adjutor noster Deus, si nos non dimicamus? Inimicus ergo faciat quod suum est: sed non proficiet inimicus in eo.*

Ergo perseveremus patienter, quanto jam plus supplicii est & poenae, tanto plus olim praemii erit & gloria.

G Y M N A S I I

P A T I E N T I A E

P A R S T E R T I A.

CAPVT I.

Afflictiones sustinendas esse Patienter.

QUI nobiles ac generosi eos subinde mores a magistris suis accipiunt, ut dominum suum non solum patientissimè seculi recipiant, sed & genua seculo submittant, quod certe a plaustrariis molitorum aut rusticorum jumentis exigendum non est.

Alexandro regi Macedoni equus fuit, quem Bucephalum vocarunt, emptus septem millibus philippeorum & octingentis. Hic phaleris regis jam ornatus, & frena spumantia mandens, sefforem alium admisit nullum, praeterquam suum regem.

Quisquis hominum mansuetos mores Patientiae magisterio accepit, hic suum Dominum agnoscit Christum, eique genua submittit, paratissimus omnia & facere & pati, prout Domino suo visum fuerit. Hi autem tam placidi probatique mores solum in Patientiae scholà discuntur, de qua duo jam peregrinus dicendo: Primum, quae Cruces, seu, quae Afflictionum genera humanam gentem exercent, Alterum,

quid ex hac cladum exercitatione discendum. Sequitur Tertium, & quidem hac in re primarium: Quae ratione afflictiones omnes tolerandae. Hoc non tantum utilissimum, sed & necessarium scitu est. Quid enim proderit scire, quid patiaris, si nescias modum quo patiaris. Nos istud ordine, sed succincto explicabimus. Primum hic omnium documentum est: Afflictio toleranda est Patienter. In gymnasio Patientiae pulsus sumus, si sumus impatientes. Itaque quid sit Patienter esse miserum jam, exponemus.

§. I.

Optimè dictum a priscis: *Vir bonus non querit quoniam patiat, sed quoniam bene.*

Multa vis trophaea erexit, plura sed Patientia.

Christus de felicissima libertate disrens: *In patientia vestra, inquit, possidebitis animas vestras.* Impatiens tantum abest ut se suaque possideat, ut etiam tam suam seipsum perdat, impos sui, suorumque vitiorum servus. Hinc Iobus seire interrogans: *Quid perdis, inquit, animam tuam in furore tuo? Impatiens libertatem indulget selli: fel ita liberum Rationem velut per fenestras praecipitat. Inde multiplex rerum jactura. At verò patiens & se, & sua sibi servat, vel fortissimis fortior. Salomon id affirmans: Melior est, inquit, patiens*